

**ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ / ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

Πτυχιακή εργασία

**ΟΙ ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ
ΑΡΤΑ**

Μητσαρά Παρασκευή

Μακρή Ελπίδα

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2014

ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ / ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

Πτυχιακή εργασία

ΟΙ ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΑΡΤΑ

Μητσαρά Παρασκευή

Μακρή Ελπίδα

Επιβλέπων καθηγητής:

ΚΑΠΟΓΙΑΝΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Μεσολόγγι 2014

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων/Μεσολογίου του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<u>ΠΡΟΛΟΓΟΣ</u>	viii
<u>ΕΙΣΑΓΩΓΗ</u>	ix
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1</u>	1
<u>ΘΕΣΜΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ</u>	1
<u>1.1 Εισαγωγικές επισημάνσεις</u>	2
<u>1.2 Εμφάνιση των Συνεταιρισμών στον ευρωπαϊκό χώρο</u>	3
<u>1.3 Διαθέσιμα υποδείγματα αγροτικών συνεταιρισμών και η επιλογή του γερμανικού προτύπου Raiffeisen</u>	7
<u>1.4 Σύνοψη</u>	9
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2</u>	11
<u>ΘΕΣΜΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ</u>	11
<u>2.1.1 Γενικές επισημάνσεις –Το οδοιπορικό των εξελίξεων</u>	12
<u>2.1.2 Η θεσμοθέτηση αγροτικών συνεταιρισμών στην Ελλάδα</u>	14
<u>2.1.3 Ο ρόλος των συνεταιρισμών στην αγροτική μεταρύθμιση και στην αποκατάσταση των αγροτών</u>	17
<u>2.2 Οι δυνατότητες των αγροτικών συνεταιρισμών και η συμβολή των ενώσεων τους</u>	19
<u>2.3 Σύνοψη</u>	21
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3</u>	23
<u>ΟΙ ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΑΡΤΑΣ-ΦΙΛΙΠΠΙΑΔΑΣ</u>	23
<u>3.1 Η ιστορική εξέλιξη και ο αγροτικός τομέας στην ευρύτερη περιοχή</u>	24
<u>3.2 Η ιστορική εξέλιξη της ΕΑΣΑΦ</u>	26
<u>3.3 Ο αγροτικός τομέας στην ευρύτερη περιοχή</u>	35
<u>3.4 Η σημασία της Συνεταιριστικής Οργάνωσης για την τοπική οικονομία</u>	37
<u>3.5 Σύνοψη</u>	39
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4</u>	41
<u>ΑΛΛΑ ΕΙΔΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ</u>	41
<u>4.1 Εισαγωγικές επισημάνσεις</u>	42
<u>4.2 Ο πτηνοτροφικός συνεταιρισμός Άρτας</u>	42
<u>4.3 Η Μελισσοκομία</u>	44

<u>4.4 Η αλιεία</u>	44
<u>4.5 ΑΣΕΑ (Αγροτικός Συνεταιρισμός Εκμετάλλευσης Ακτινιδίων)</u>	45
<u>4.6 Κουσερβολιά Άρτας</u>	46
<u>4.7 Η Δωδώνη και η συνεργασία της με τους κτηνοτρόφους</u>	46
<u>4.8 Σύνοψη</u>	48
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5</u>	50
<u>Η ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΠΙΚΟ ΤΥΠΟ</u>	50
<u>5.1 Αποτύπωση των δημοσιευμάτων κατά την περίοδο 2013 και 2013</u>	51
<u>5.2 Ανάδειξη της θετικής προσφοράς των συνεταιρισμών στους αγρότες και την τοπική οικονομία</u>	52
<u>5.3 Παρουσίαση προβλημάτων και τρόποι αντιμετώπισης</u>	54
<u>5.4 Η περιπέτεια της Δωδώνης στο επίκεντρο των δημοσιευμάτων του τοπικού τύπου</u>	55
<u>5.5 Η εξαγωγή ελληνικών προϊόντων της Ελλάδας και ιδιαίτερα της Ηπείρου</u> .	57
<u>5.6 προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Ελληνικές εξαγωγές</u>	58
<u>5.7 Προτάσεις για την επίτευξη του στόχου για την συνεισφορά των εξαγωγών</u> .	62
<u>5.8 Σύνοψη</u>	63
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6</u>	66
<u>ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΣΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ</u>	66
<u>6.1 Οι προοπτικές του αγροτικού τομέα</u>	67
<u>6.2 Η συμβολή των συνεταιρισμών στην αύξηση του εισοδήματος των αγροτών</u>	69
<u>6.3 Η συμβολή των συνεταιρισμών και η ανύψωση του κοινωνικού και πολιτισμικού επιπέδου των αγροτών</u>	73
<u>6.4 Σύνοψη</u>	74
<u>ΕΠΙΛΟΓΟΣ</u>	75
<u>Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΩΣ ΑΝΤΙΔΟΤΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ</u>	76
<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</u>	79

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία*, με τίτλο οι συνεταιρισμοί στην Άρτα, εκπονήθηκε στα πλαίσια των προπτυχιακών μας σπουδών στο ΤΕΙ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ. Η αγάπη μας για τον τόπο μας, μας βοήθησε να επιλέξουμε το συγκεκριμένο θέμα. Η εργασία μας έχει ως σκοπό να αναδείξουμε τους συνεταιρισμούς του τόπου μας καθώς και να αναγνωρίσουμε τη χρησιμότητά τους στην τοπική κοινωνία την Άρτας. Έτσι πρέπει να εκφράσουμε θερμές ευχαριστίες προς τον επιβλέποντα καθηγητή μας κ. Δημήτριο Καπογιάννη για την καθοδήγησή του κατά τη διάρκεια του πονήματος αυτού. Ευχαριστούμε τους εργαζόμενους της τοπικής εφημερίδας " ΗΧΩ ΤΗΣ ΑΡΤΑΣ " που μας βοήθησαν να βρούμε υλικό για αυτήν την εργασία. Τέλος ευχαριστούμε πολύ τις οικογένειές μας για

τη βοήθεια που μας πρόσφεραν και για την στήριξη που μας παρείχαν.

* «Το περιεχόμενο της Πτυχιακής Εργασίας δεν απηχεί απαραίτητα τις απόψεις του τμήματος ή της Επιτροπής που την ενέκρινε»

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ελλάδα είναι μια κατεξοχήν αγροτική χώρα με αρκετές αγροτικές εκμεταλλεύσεις και σημαντικό αριθμό αγροτών. Η κρίση όμως έχει επηρεάσει σε πολύ μεγάλο βαθμό τον αγροτικό τομέα και ιδιαίτερα την περιοχή της Άρτας την οποία και θα μελετήσουμε. Σκοπός της εργασίας αυτής είναι η μελέτη της ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών Άρτας και συγκεκριμένα σε ότι αφορά τη λειτουργία της, τη σχέση της με τους αγρότες και το πώς βοηθά δηλαδή στην αγροτική οικονομία του τόπου. Πιο συγκεκριμένα, στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στους συνεταιρισμούς δηλαδή πότε εμφανίστηκαν και ποια είναι τα είδη συνεταιρισμών έτσι ώστε οι αναγνώστες να έρθουν σε μια πρώτη επαφή με το αντικείμενο. Στη συνέχεια στο δεύτερο κεφάλαιο

αναφέρεται η εξέλιξη των συνεταιρισμών και οι δυνατότητες που προσφέρουν στην οικονομία της χώρας. Ενώ το τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην ένωση αγροτικών συνεταιρισμών Άρτας-Φιλιπιάδας, την ιστορική της εξέλιξη και τη λειτουργία στην κοινωνία της Άρτας. Επιπλέον στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται και άλλα είδη αγροτικών συνεταιρισμών καθώς και η συνεργασία των αγροτών με την Δωδώνη. Στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται μια αναφορά από τον τοπικό τύπο σχετικά με τους συνεταιρισμούς της Άρτας καθώς και την "περιπέτεια" της Δωδώνης και τα αποτελέσματα που είχε στην οικονομία του τόπου. Ακόμα αναφέρεται στις εξαγωγές της χώρας και στα προβλήματα που αντιμετωπίζει. Στο σημείο αυτό χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος αναζήτησης σε αρχεία δημοσιευμάτων του τοπικού τύπου. Και στο τελευταίο κεφάλαιο αναφέρονται οι προοπτικές του αγροτικού τομέα στην τοπική οικονομία καθώς και η ανάπτυξη των συνεταιρισμών μέσα στην τοπική κοινωνία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΘΕΣΜΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Κεφάλαιο 1.1 Εισαγωγικές επισημάνσεις

Αγροτικοί συνεταιρισμοί είναι εκείνοι οι συνεταιρισμοί που δραστηριοποιούνται στους τομείς της αγροτικής οικονομίας και απαραίτητη προϋπόθεση για την ίδρυση τους είναι ότι χρειάζονται ένα ελάχιστο αριθμό μελών που ορίζεται από το νόμο. Αποτελούν το κύτταρο της αγροτικής συνεταιριστικής οργάνωσης. Μέλη τους είναι φυσικά πρόσωπα, οι ίδιοι οι γεωργοί και ενδεχόμενα και νομικά πρόσωπα, βάσει του νέου νόμου 2180/2000, εφόσον το προβλέπει το καταστατικό και εφόσον τα νομικά πρόσωπα κάνουν τις ίδιες δραστηριότητες που κάνουν και τα φυσικά πρόσωπα.

(Καμενίδης Θ.Χρήστος 2001,σελ.87) .
Ο αριθμός των μελών σε έναν πρωτοβάθμιο συνεταιρισμό διαφέρει ανάλογα με τον πληθυσμό της περιφέρειάς του, την ομοιογένεια και τη συνεργασία των κατοίκων. Με το νόμο 4015/2011 καταργήθηκε ο δεύτερος και τρίτος βαθμός συνεταιριστικής οργάνωσης

και δρομολογήθηκε η μετατροπή τους σε πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς. Παράλληλα, ξεκίνησαν ευρείας έκτασης συγχωνεύσεις αγροτικών συνεταιρισμών και ουσιαστική αδρανοποίηση μεγάλου αριθμού ανενεργών. Τέλος, δρομολογήθηκε η δραστική διευθέτηση των συνεταιριστικών χρεών μέσω σχεδίων αναδιάρθρωσης και εξυγίανσης. Η ΠΑΣΕΓΕΣ είναι το συντονιστικό όργανο των αγροτικών συνεταιρισμών και η διοίκηση της (διοικητικό συμβούλιο και γενική συνέλευση) ,πρέπει να εκλέγεται από πανελλήνιο συνέδριο αντιπροσώπων που προκύπτουν με άμεση και καθολική ψηφοφορία μεταξύ των συνεταιριστών όλης της χώρας. <<Από το 1895 έχει ιδρυθεί η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση (ΔΣΕ), η οποία επεξεργάζεται τις Αρχές που πρέπει να ακολουθούν οι συνεταιρισμοί σε παγκόσμια κλίμακα. Αυτές οι αρχές, αποτελούν τους νομικούς κανόνες των διαφόρων συνεταιριστικών νομοθεσιών.>> (Wikipedia.gr)

Ο αριθμός των αγροτικών συνεταιρισμών στη χώρα μας, το 1988 ήταν 7.259 και περιελάμβαναν συνολικά 938.214 μέλη. Αυτό σημαίνει ότι η μέση δύναμη του κάθε συνεταιρισμού ήταν 129 μέλη.

«Στο 82% του συνολικού αριθμού των δήμων και κοινοτήτων της Ελλάδας, λειτουργούσε ένας τουλάχιστον συνεταιρισμός ενώ σε 1.400 δήμους και κοινότητες λειτουργούσαν περισσότεροι από έναν. Τέλος, σε 864 δήμους και κοινότητες υπήρχαν δύο συνεταιρισμοί του αυτού σκοπού.»(Καμενίδης Θ.Χρήστος 2001, σελ.87)

1.2 Εμφάνιση των Συνεταιρισμών στον ευρωπαϊκό χώρο

Οι συνεταιρισμοί δεν είναι μόνο ελληνικό, αλλά και παγκόσμιο φαινόμενο. Η φιλοσοφία που διέπει τους συνεταιρισμούς και οι αρχές βάσει των οποίων λειτουργούν τους καταξίωσε σε παγκόσμια κλίμακα ως χρησιμότετους οικονομικοκοινωνικούς θεσμούς, οι

οποίοι μπορούν να συμβάλλουν όχι μόνο στην ευημερία των μελών τους αλλά και μη μελών και να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας.(Καμενίδης Θ. Χρήστος, 2001 ,σελ.207)

«Το σύνολο των συνεταιρισμών της Ε.Ε εκπροσωπείται από τη Συντονιστική Επιτροπή Ευρωπαϊκών Συνεταιριστικών Οργανώσεων C.C.A.C.E. (Co-ordinating Committee of European Co-operatives), η οποία ιδρύθηκε το 1982. Εκτός από τους συνεταιρισμούς συμμετέχουν και εθνικές διατοπικές οργανώσεις, όπως το Ινστιτούτο Συνεταιριστικών Ερευνών και Μελετών της Ελλάδας.

Το 1958 ιδρύθηκε η ΚΟΠΑ., δηλαδή η Επιτροπή Γεωργικών Επαγγελματικών Οργανώσεων της ΕΟΚ και το 1959 η ΚΟΖΕΚΑ, δηλαδή η Γενική Επιτροπή Γεωργικού Συνεταιρισμού της ΕΟΚ. Η διαφορά των δύο επιτροπών έγκειται στο γεγονός ότι στην ΚΟΠΑ μπορούν να μετέχουν περισσότερες από μία οργανώσεις από κάθε χώρα, σε αντίθεση με την ΚΟΖΕΚΑ που δέχεται μόνο μία. Στην Ελλάδα υπάρχουν οι ΠΑΣΕΓΕΣ , η ΓΕΣΑΣΕ-Γενική Συνομοσπονδία Αγροτικών Συλλόγων Ελλάδος και η ΣΥΔΑΣΕ-Συνομοσπονδία Αγροτικών Συλλόγων Ελλάδος. Στην ΚΟΠΑ συμμετέχει μόνο η ΓΕΣΑΣΕ. Η κύρια δραστηριότητα της ΚΟΖΕΚΑ είναι η εφαρμογή της παρεμβατικής Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ).»(estia.hua.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/301/1/ptychiaki64.pdf).

Στην Ευρώπη, οι πρωταγωνίστριες χώρες του κινήματος βρίσκονται βόρεια. Στη Δανία, το 90% του γάλακτος και σχεδόν το 100% του κρέατος διακινούνται από συνεταιρισμούς, έναν για το γάλα και δύο για το κρέας. Παράλληλα το μεγαλύτερο μερίδιο της αγοράς σε προμήθειες, λιπάσματα, χημικά κλπ, βρίσκεται στα "χέρια" ενός μεγάλου συνεταιρισμού. Παρόμοια είναι τα στοιχεία και για τη Σουηδία. Το σημαντικό σε αυτές τις χώρες, κυρίως στην Δανία, είναι ότι οι συνεταιριστικές οργανώσεις έχουν συγκεντρωθεί σε τεράστιους οργανισμούς που σήμερα πλέον έχουν γίνει σαν πολυεθνικές εταιρείες. Οι συνεταιρισμοί, μαζί με συνδικαλιστικές οργανώσεις των γεωργών, συνεργάζονται στο "Γεωργικό Συμβούλιο", μια οργάνωση-ομπρέλα, η οποία καλύπτει την άσκηση πολιτικής. (ardavegetables.blogspot.gr/2010/10/blog-post_11.html)
Στη Δανία το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό που υπάρχει είναι το γεγονός ότι δεν υπάρχει ειδικός συνεταιριστικός νόμος που να διέπει τη δημιουργία και τη λειτουργία των συνεταιρισμών, ωστόσο διαθέτει ένα από τα πιο ανεπτυγμένα συνεταιριστικά κινήματα

του κόσμου.

Το κυριότερο χαρακτηριστικό των αγροτικών συνεταιρισμών στη Δανία είναι ότι έχουν αναπτυχθεί κλαδικά, δηλαδή κατά κλάδο παραγωγής όπως το γάλα ή το κρέας, καλύπτοντας έτσι το σύνολο της χώρας ή μια μεγάλη περιφέρεια. Το σπουδαιότερο προϊόν της Δανίας είναι τα γαλακτοκομικά προϊόντα τα οποία διαχειρίζονται οι γαλακτοκομικοί συνεταιρισμοί που είναι από τους αρχαιότερους στη χώρα και εμπορεύονται περίπου το 90% της συνολικής παραγωγής γάλακτος και βουτύρου και περίπου το 80% της παραγωγής τυριού. Εδώ αξίζει να αναφερθεί η ύπαρξη της Ομοσπονδίας Δανικών Γαλακτοκομείων που έχει εθνική οργάνωση και πλαισιώνεται όχι μόνο από τους συνεταιρισμούς αλλά και από ιδιωτικές επιχειρήσεις. Επίσης έχουν δημιουργηθεί ο Δανικός Εξαγωγικός Οργανισμός Βουτύρου και ο Δανικός Εξαγωγικός Οργανισμός Τυριού οι οποίοι συμβάλουν αποφασιστικά στις εξαγωγές και μάλιστα επιτυγχάνουν το 90% των εξαγωγών να προέρχεται από προϊόντα του συνεταιρισμού. Ανάλογο τρόπο λειτουργίας έχουν οι Κτηνοτροφικοί Εμπορικοί Συνεταιρισμοί, η Ομοσπονδία Δανικών Συνεταιριστικών Εργοστασίων μπέικον και ο Δανικός Συνεταιρισμός Γεωργικών Εφοδίων. Ο τελευταίος πραγματοποιεί εισαγωγή και εμπόριο του 50% των λιπασμάτων και ζωοτροφών προσφέροντας στα μέλη του ικανοποιητικές τιμές και γεωπονικές συμβουλές. Σε μερικές περιπτώσεις συνεταιρισμών, το μέλος είναι υποχρεωμένο να παραδίδει μια ελάχιστη ποσότητα του προϊόντος που παράγει ή και ολόκληρη την ποσότητα στον συνεταιρισμό. Ολόκληρη την ποσότητα οφείλουν να παραδίδουν όσοι είναι μέλη στον γαλακτοκομικό συνεταιρισμό και σε αυτόν του μπέικον. Με αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζεται πάγια μια μεγάλη ποσότητα προϊόντος που έχουν να διαχειριστούν και καταμερισμό των λειτουργικών δαπανών σε μεγαλύτερη ποσότητα προϊόντων.

Στην πατρίδα της Επιτρόπου Γεωργίας, άλλωστε, αναπτύχθηκε και ανδρώθηκε ο μεγαλύτερος ευρωπαϊκός τυροκομικός συνεταιρισμός, ο οποίος μετά τη συγχώνευσή του με τον αντίστοιχο σουηδικό μετατράπηκε σε μεγάλη πολυεθνική εταιρεία. Ο λόγος για τον πασίγνωστο όμιλο Arla. (ardavegetables.blogspot.gr/2010/10/blog-post_11.html)

«Στην Ολλανδία οι αγροτικοί συνεταιρισμοί είναι απλοί, δηλαδή πραγματοποιούν μόνο μια δραστηριότητα. Υπάρχουν συνεταιρισμοί εμπορίας φρούτων και λαχανικών, μεταποίησης και εμπορίας του γάλακτος, ασφαλιστικοί και πιστωτικοί συνεταιρισμοί,

συνεταιρισμοί γεωργικών εφοδίων κλπ. Για τον λόγο αυτό παρατηρείται το φαινόμενο οι αγρότες στην Ολλανδία να είναι μέλη κατά μέσο όρο σε 4 συνεταιρισμούς ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις φτάνουν και στους 8. Ένας παραγωγός κηπευτικών για παράδειγμα είναι μέλος στον συνεταιρισμό εμπορίας, στον πιστωτικό, σε αυτόν των γεωργικών εφοδίων κ.ο.κ.

Όσον αφορά στην οργάνωσή τους, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί στην Ολλανδία, που είναι περίπου 2.000, οργανώνονται σε 25 Κεντρικές Οργανώσεις κατά κλάδο παραγωγής. Ο αριθμός των δευτεροβάθμιων συνεταιριστικών οργανώσεων δεν είναι αυστηρά σταθερός και διαχειρίζεται π.χ. τα φρούτα, τα κρεατικά κλπ. Οι Κεντρικές Οργανώσεις οργανώνονται σε μια εθνική οργάνωση, το Εθνικό Συνεταιριστικό Συμβούλιο, που έχει ως στόχο να προάγει τα συμφέροντα των συνεταιρισμών απέναντι στην εκάστοτε κυβέρνηση και εμπόρους. Με τον τρόπο αυτό οι αγροτικοί συνεταιρισμοί διακινούν το 50% των γεωργικών προϊόντων και παίζουν σημαντικότατο ρόλο στην εθνική οικονομία της χώρας.

Ο μεγαλύτερος γαλακτοκομικός συνεταιρισμός της Ευρώπης έχει την έδρα του στην Ολλανδία και έχει επεκταθεί με το μοντέλο της πολυεθνικής εταιρείας σε πολλές χώρες του κόσμου, εκ των οποίων μία είναι και η Ελλάδα. Πρόκειται για τη **FrieslandCampina (NOYNOY)**, που προέκυψε μετά από τη συγχώνευση των δύο μεγαλύτερων γαλακτοκομικών συνεταιρισμών της Ολλανδίας.**(ardavegetables.blogspot.gr/2010/10/blog-post_11.html)**

«Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των αγροτικών συνεταιρισμών της Γαλλίας είναι η αρχή της αποκλειστικότητας, που σημαίνει ότι οι συνεταιρισμοί μπορούν να συναλλάσσονται μόνο με τα μέλη τους και μόνο μέχρι το 20% του συνολικού τζίρου μπορεί να συναλλάσσουν με μη μέλη. Τα μέλη από την πλευρά τους υποχρεώνονται να χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες των συνεταιρισμών. Επίσης, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν ένα Συμβουλευτικό Συμβούλιο και Διευθυντήριο αντί για κλασσικό διοικητικό συμβούλιο, ώστε να έχουν καλύτερο μάνατζμεντ.

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί της Γαλλίας είναι οργανωμένοι σε μορφή πυραμίδας. Οι αγρότες οργανώνουν τους τοπικούς συνεταιρισμούς (πρωτοβάθμιες οργανώσεις) στους οποίους είναι μέλη και ανήκουν και σε περιφερειακές ενώσεις (δευτεροβάθμιες οργανώσεις). Οι περιφερειακές ενώσεις με τη σειρά τους ανήκουν σε εθνικές ενώσεις

(τριτοβάθμιες οργανώσεις). Όσο ανεβαίνουμε στην πυραμίδα τόσο πιο ισχυρές είναι οι οργανώσεις και τόσο πιο δραστήριες είναι στα θέματα που τους απασχολούν. Οι εθνικές ενώσεις ανήκουν σε μια από τις τρεις διαφορετικές εθνικές ομοσπονδίες, την Γαλλική Συνομοσπονδία Αγροτικών Συνεταιρισμών, την Εθνική Ομοσπονδία Αγροτικών Ασφαλίσεων και την Εθνική Ομοσπονδία Αγροτικής Πίστης.»(ardavegetables.blogspot.gr/2010/10/blog-post_11.html)

1.3 Διαθέσιμα υποδείγματα αγροτικών συνεταιρισμών και η επιλογή του γερμανικού προτύπου Raiffeisen.

Μερικοί συνεταιρισμοί χρησιμοποιούν την τεχνολογία καθώς και τη θέληση που έχουν οι παραγωγοί, με αποτέλεσμα να γίνονται παράδειγμα προς μίμηση. Παράλληλα υπάρχουν κάποιοι συνεταιρισμοί που προωθούν με τις πιο σύγχρονες μεθόδους τα προϊόντα τους σε διεθνείς και ευρωπαϊκές αγορές εξάγοντας την παραγωγή τους αλλά και προχωρούν στη διαδικασία τυποποίησης, πιστοποίησης και μεταποίησης των προϊόντων με αυξανόμενη τιμή. Επιπλέον αξιοποιούν τη σύγχρονη τεχνολογία και καταρτίζουν επιχειρησιακά σχέδια. Τέτοιοι συνεταιρισμοί που αναδείχθηκαν στο χώρο αυτό είναι ο Αναγκαστικός Συνεταιρισμός Κροκοπαραγωγών Κοζάνης, ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Βρύναινας Δήμου Σούρπης Μαγνησίας (Τσάι του βουνού), ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Ζαγοράς Πηλίου, η Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου, ο Συνεταιρισμός Παλιννοστούντων Νέων Τυχερού Έβρου, η Γαλακτοβιομηχανία ΕΒΟΛ της Ένωσης Αγροτικού Συνεταιρισμού Βόλου καθώς και η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Σητείας. Επίσης ο Αγροτικός Πτηνοτροφικός Συνεταιρισμός Ιωαννίνων, ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Κηπευτικών Κοντούρας(Χανίων), η Ένωση Οινοποιητικών Συνεταιρισμών Σάμου, ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Βελβεντού "Δήμητρα" και ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Νάουσας.(Poseidon.library.tuc.gr/artemis/MT2000-0030/MT2000-0030.pdf)

Οι συνεταιρισμοί τύπου Raiffeisen είναι γεωργικοί πιστωτικοί συνεταιρισμοί, που δημιουργήθηκαν με τις ιδέες και στις προσπάθειες του Φρειδερίκου – Γουλιέλμου Ραιφάιζεν. (Παπαγεωργίου Λ.Κωνσταντίνου 2007,σελ.133)

Ο πιστωτικός Συνεργατισμός ξεκίνησε στη Γερμανία και από εκεί διαδόθηκε σε όλη την Ευρώπη. Η ίδρυσή του πρώτου γεωργικού πιστωτικού συνεταιρισμού οφείλεται στην έμπνευση και τη δράση του Raiffeisen. Έχοντας διατελέσει κοινοτικός επίτροπος σε διάφορες αγροτικές περιοχές της Γερμανίας, είχε διαπιστώσει την άθλια κατάσταση των γεωργών, την απάνθρωπη μεταχείριση τους και την άγρια εκμετάλλευση τους από τους τοκογλύφους. <<Ξεκίνησε με φιλόδοξη προσέγγιση το 1846 ιδρύοντας τον πρώτο καταναλωτικό συνεταιρισμό για την παραγωγή και διάθεση ψωμιού σε χαμηλή τιμή. Συνέχισε το 1849 με την ίδρυση συλλόγων αλληλεγγύης και υποστήριξης των άπορων γεωργών και από το 1852 και μετά άρχισε να συστήνει τις πρώτες πιστωτικές Τράπεζες, με διάφορα ονόματα, Γεωργικά ταμεία, χωρικές Τράπεζες, Ταμεία αλληλοβοήθειας γεωργών, Γεωργικά ταμειούτσια και άλλα. Έγιναν όμως γνωστές ως Τράπεζες Raiffeisen. Το σύστημα Raiffeisen αποτέλεσε τη βάση και το πρότυπο για τον πιστωτικό συνεργατισμό σε όλο τον κόσμο και ιδιαίτερα στις γεωργικές περιοχές.>> (www.ccb.coop.com.cy/content/pressoffice/Publications/Books/Sinergatismos/istoriaPaideiaKoinwnia.pdf)

Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί οι οποίοι οργανώνονται συνήθως ως συνεταιρισμοί προμηθειών ή και προώθησης, συμβάλλουν στην ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών με τους συνεταιρισμούς. Οι γεωργοί μπορούν να ενώσουν τους λιγοστούς πόρους τους για να βελτιώσουν το εισόδημά τους, μειώνοντας τα κόστη προμηθειών πρώτων υλών και πίστωσης για μια καλύτερη προώθηση των προϊόντων. Για παράδειγμα οι γεωργικοί συνεταιρισμοί είναι σημαντικοί σε τομείς όπου ο ιδιωτικός τομέας λόγω της αδυναμίας της αγοράς είναι ανεπαρκής ή αδυνατεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες των γεωργών για προμήθεια πρώτων υλών ή πίστωσης . Επίσης βελτιώνουν την αγορά και την διαπραγματευτική δύναμη των αγροτών στο τομέα της προώθησης

των προϊόντων τους. Έτσι, οι γεωργικοί συνεταιρισμοί δίνουν στους αγρότες την δυνατότητα να βελτιώσουν την παραγωγική τους ικανότητα αλλά και το εισόδημά τους. (dos.gr/keimens/OHEgr.pdf)

1.4 Σύνοψη

Συμπερασματικά οι αγροτικοί συνεταιρισμοί είναι οι συνεταιρισμοί που δημιουργούνται σε όλους τους τομείς της αγροτικής οικονομίας, για την ίδρυσή τους πρέπει να είναι 20 άτομα τουλάχιστον. Τα μέλη τους πρέπει να είναι φυσικά πρόσωπα, οι ίδιοι οι γεωργοί αλλά ακόμα και νομικά πρόσωπα που έχουν τις ίδιες δραστηριότητες με τα φυσικά πρόσωπα. Επίσης, ο αριθμός των μελών τους ποικίλλει ανάλογα με την ομοιογένεια, τη συνεργασία των κατοίκων αλλά και τον πληθυσμό της περιοχής του. Συντονιστικό όργανο είναι η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών η ΠΑ.ΣΕ.ΓΕΣ. Το συνεταιριστικό κίνημα δεν είναι μόνο ελληνικό αλλά και παγκόσμιο. Το σύνολο των συνεταιρισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκπροσωπείται από τη Συντονιστική Επιτροπή Ευρωπαϊκών Συνεταιριστικών Οργανώσεων, η οποία ιδρύθηκε το 1982. Στην Ευρώπη οι πρωταγωνίστριες χώρες του κινήματος βρίσκονται βόρεια, κυρίως στη Δανία, την Ολλανδία και την Σουηδία, όπου η καθεμία διακρίνεται για διαφορετικά προϊόντα. Συγκεκριμένα στη Δανία το σπουδαιότερο προϊόν είναι τα γαλακτοκομικά προϊόντα, τα οποία διαχειρίζονται σε μεγάλο ποσοστό της συνολικής παραγωγής γάλακτος, βουτύρου και τυριού από τους γαλακτοκομικούς συνεταιρισμούς όπου είναι οι αρχαιότεροι στη χώρα. Στην Ολλανδία οι αγροτικοί συνεταιρισμοί πραγματοποιούν μόνο μια δραστηριότητα. Έτσι ώστε οι αγρότες να είναι μέλη σε περισσότερους από έναν αγροτικό συνεταιρισμό. Ο μεγαλύτερος γαλακτοκομικός συνεταιρισμός της Ευρώπης, έχει την έδρα του στην Ολλανδία, αλλά έχει επεκταθεί με το μοντέλο της πολυεθνικής εταιρείας σε πολλές χώρες του κόσμου, μια εκ των οποίων είναι και η Ελλάδα, πρόκειται για τη FrieslandCampina (NOYNOY). Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί της Γαλλίας είναι οργανωμένοι σε μορφή πυραμίδας. Οι αγρότες είναι μέλη και στους τοπικούς συνεταιρισμούς αλλά και στις περιφερειακές ενώσεις. Υπάρχουν κάποιοι συνεταιρισμοί που χρησιμοποιούν την τεχνολογία με αποτέλεσμα να

γίνονται παράδειγμα προς μίμηση, καθώς βοηθούν στην προώθηση των αγροτικών προϊόντων της περιφέρειας και αξιοποιούν διάφορες μεθόδους έτσι ώστε να ενισχύσουν την αυξανόμενη τιμή. Οι πιο συνηθισμένοι συνεταιρισμοί είναι του τύπου Raiffeisen, οι οποίοι είναι γεωργικοί πιστωτικοί και αναπτύχθηκαν στην Γερμανία. Έτσι λοιπόν, με τους αγροτικούς συνεταιρισμούς βελτιώνεται το εισόδημα των γεωργών, καθώς ενώνουν τους περιορισμένους πόρους και συμβάλλουν στην ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

**ΘΕΣΜΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ
ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

2.1.1 Γενικές επισημάνσεις-Το οδοιπορικό των εξελίξεων

«Το 1780 ιδρύθηκε η "Κοινή Συντροφιά" των Αμπελακίων που για πολλούς θεωρείται ο πρώτος συνεταιρισμός, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στον κόσμο. Ανέπτυξε πλούσια οικονομική και κοινωνική δράση. Τα νηματοβαφεία Αμπελακίων λειτουργούσαν όλη μέρα και εργαζόταν σε αυτά όλοι οι κάτοικοι του χωριού, η δε σύνθεση των νημάτων γινόταν στο εξωτερικό. Τα κέρδη διανέμονταν από το πενταμελές Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο είχε τριετή θητεία. Μετά την απελευθέρωση από τον Τουρκικό ζυγό και τη σύσταση του ελληνικού κράτους η πρώτη θεσμοθέτηση των συνεταιρισμών έγινε με το νόμο 602/1914 επί κυβερνήσεως Ελευθερίου Βενιζέλου. Έφερε στην Ελλάδα το πρότυπο του Ευρωπαϊκού συνεταιρισμού που είχε ήδη δοκιμαστεί σε ολόκληρη την Ευρώπη με εκπληκτική επιτυχία». (www.thessalikigi.gr/enot-news/2353)

«Μέχρι το 1913 σύμφωνα με αναφορά του πρωτεργάτη του συνεταιριστικού κινήματος στην Ελλάδα, γεωπόνος Σωκράτης Ιασεμίδη, λειτούργησαν στην χώρα 87 Αγροτικοί Συνεταιρισμοί, με κεφάλαιο 12.309 δρχ.

Από το 1914 άρχισε ένας έντονος ρυθμός ανάπτυξης των συνεταιρισμών στη χώρα μας. Το 1923 υπό την πίεση των αγροτικών στρωμάτων για το πρόβλημα της γης και το επείγον πρόβλημα της αποκατάστασης των προσφύγων έγινε απαλλοτρίωση . Διανεμήθηκαν στους αγρότες 18.130.000 στρέμματα αγροτικής γης και προστέθηκαν πάνω από 300.000 ιδιοκτήτες αγροκτημάτων. Το 1931 λειτούργησαν 3.347 Αγροτικοί Συνεταιρισμοί και 85 περιφερειακές ενώσεις και το 1936 3.967, από τους οποίους το 79% ήταν κυρίως πιστωτικοί. Σημαντικό σταθμό για την περαιτέρω εξέλιξη των συνεταιρισμών αποτέλεσε η ίδρυση της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος το 1929 επί κυβερνήσεως του Ελ. Βενιζέλου. Η παραγωγή αγροτικών προϊόντων αυξήθηκε, καθώς αυξήθηκαν και οι καλλιεργούμενες εκτάσεις, που το 1932 φτάνουν τα 19.209.716 στρέμματα.»(www.thessalikigi.gr/enot-news/2353)

«Το 1935 ιδρύθηκε με απόφαση του Υπουργείου Γεωργίας η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών με έδρα την Αθήνα. Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο το συνεταιριστικό κίνημα γνώρισε κρίσεις λόγω των εσωτερικών εθνικών αναταραχών, αλλά σταδιακά ανασυγκρότησε τις δυνάμεις του και ακολούθησε ανοδική πορεία. Αυξήθηκε ο αριθμός των πρωτοβάθμιων Αγροτικών Συνεταιρισμών και των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών και βελτιώθηκε ο τεχνικός παραγωγικός εξοπλισμός και οι εγκαταστάσεις των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων. Αναπτύσσονται παραγωγικές και βιομηχανικές δραστηριότητες σε τομείς ιδίως της επεξεργασίας του γάλακτος σε συνεταιριστικά τυροκομεία, της οινοποίησης, της επεξεργασίας του ελαιοκάρπου και άλλα. Ιδρύονται οι κεντρικές συνεταιριστικές οργανώσεις με έργο την υποστήριξη της παραγωγής και της διάθεσης αγροτικών προϊόντων. Σπουδαίες συνεταιριστικές οργανώσεις,(κεντρικές κλαδικές) συνεταιριστικές ενώσεις, κοινοπραξίες, εταιρείες μπήκαν στη συνέχεια αποφασιστικά στη μεταποίηση και εμπορία των αγροτικών προϊόντων όπως η ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ και ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΗ, η ΚΕΟΣΟΕ από τις Κεντρικές Κλαδικές Συνεταιριστικές ενώσεις, η ΚΥΔΕΠ , η ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΗ και η ΣΚΟΠ από τις Κοινοπραξίες, η ΣΕΚΕ (Συνεταιριστική Ένωση Καπνοπαραγωγών Ελλάδος), η ΣΕΚΟΒΕ (Συνεταιριστικά Εργοστάσια Κονσερβοποιίας Β. Ελλάδος) ,η ΣΕΚΑΠ (Συνεταιριστική Εταιρεία Καπνού),η ΣΠΕΚΑ, η ΣΠΕ , η ΣΕΒΑ ,η ΣΥΝΕΛ από τις συνεταιριστικές εταιρείες.»(www.thessalikigi.gr/enot-news/2353)

Όλο αυτό το οικοδόμημα των συνεταιριστικών οργανώσεων που κτίστηκε τα προηγούμενα χρόνια, άρχισε να καταρρέει την τελευταία εικοσαετία και έμειναν σήμερα κάποιες στέρεες κολώνες του. Οι περισσότερες, από τις δραστηριότητες των παραπάνω συνεταιριστικών οργανώσεων πέρασαν στον ιδιωτικό τομέα με συνέπεια η ελεύθερη αγορά να δραστηριοποιείται ασύδοτα και να παρατηρείται μία προκλητικά πολλαπλάσια διαφορά μεταξύ των τιμών παραγωγού και των τιμών κατανάλωσης στα γεωργικά και κτηνοτροφικά προϊόντα.

Είναι αναγκαία λοιπόν σήμερα η ανασυγκρότηση των Συλλογικών Οργανώσεων, έτσι που να μπορούν να θεμελιώσουν τον πιο κυρίαρχο ρόλο που πρέπει να έχουν σήμερα, να μπορούν να λειτουργήσουν σε όλη την εφοδιαστική αλυσίδα, σε αυτό που λέγεται "απ' το χωράφι στο ράφι". Η προσπάθεια άρχισε με την ψήφιση και δημοσίευση στην εφημερίδα της κυβέρνησης του Νόμου 4015/2011. Χρειάζεται η συμμετοχή όλων των αρμόδιων φορέων, αλλά περισσότερο των άμεσα ενδιαφερόμενων των γεωργών και των κτηνοτρόφων. (www.thessalikigi.gr/enot-news/2353)

2.1.2. Η θεσμοθέτηση αγροτικών συνεταιρισμών στην Ελλάδα

Μετά την ψήφιση του νόμου 602 του 1914 αρχίζει ένας έντονος ρυθμός ανάπτυξης των συνεταιρισμών στη χώρα μας. Πράγματι, το 1922 φθάνουν τους 1815, που σημαίνει πως μετά την ψήφιση τον Νόμου 602/1914 ο ετήσιος ρυθμός δημιουργίας συνεταιρισμών ξεπερνά τους 200.»(Αβδελίδης Π. 1984, σελ.52)

Ο ρυθμός δημιουργίας αγροτικών συνεταιρισμών γίνεται ακόμη ταχύτερος, μετά την αγροτική μεταρρύθμιση του 1923, με ρεκόρ το έτος 1925, οπότε ιδρύθηκαν 1433 συνεταιρισμοί. Η εξέλιξη της αγροτικής συνεταιριστικής κίνησης στην Ελλάδα από το 1915 και ύστερα όπως επισημαίνονται στον πίνακα του Χρήστου Θ. Καμενίδη είναι η εξής

Πίνακας 1

Έτος	Αριθμός	Μέλη (σε	Μέση δύναμη
-------------	----------------	-----------------	--------------------

	Συνεταιρισμών	χιλιάδες)	Συνεργατισμού
1915	150	4.500	30
1920	1171	58.500	50
1930	2.800	168.000	60
1939	4.959	405.495	82
1950	6.552	750.000	115
1961	7.543	746.000	99
1970	7.493	745.111	99
1972	7.248	713.625	98
1974	7.050	697.590	99
1976	6.981	697.954	100
1977	6.971	698.981	100
1978	6.984	704.568	101
1979	6.974	705.080	101
1980	7.055	705.560	100
1981	7.109	713.581	100
1982	7.233	842.837	116

Πηγή : Καμενίδης Θ.Χρήστος, 2001, σελ.116-117

1) Περιληπτικά βλέπουμε από τον πίνακα αυτόν ότι ο αριθμός των αγροτικών συνεταιρισμών στη χώρα μας από το 1950 ως το 1982 βρίσκεται σε ένα υψηλό επίπεδο. Πράγματι από 6.552 συνεταιρισμούς το 1950 φτάνουμε στους 7.233 το 1982, με αντίστοιχο αριθμό φυσικών μελών από 750.000 του 1950 στους 850.000 περίπου το 1982. Αυτό σημαίνει μια μικρή μέση δύναμη του κάθε συνεταιρισμού, που κυμαίνεται γύρω στα 100 μέλη. (**Καμενίδης Θ.Χρήστος, 2001 σελ.116-117**).

2)«Ο Νόμος 602/1915 "Περί Συνεταιρισμών" είναι ο πρώτος συνεταιριστικός νόμος της Χώρας μας και αφορά όλους τους Συνεταιρισμούς, αγροτικούς και αστικούς. Έχει ενταχθεί κυρίως με βάση τον πρώτο Γερμανικό Συνεταιριστικό Νόμο του 1889, καθώς και τον Αυστριακό Συνεταιριστικό Νόμο (που και αυτός ήταν επηρεασμένος από τον Γερμανικό Νόμο), κάνοντας βέβαια τις απαραίτητες προσαρμογές που απαιτούσε η ελληνική πραγματικότητα.» (**Καμενίδης Θ.Χρήστος, 2001, σελ.174-175**).

3)Οι βασικοί στόχοι του Νόμου 602/1915 όπως επισημαίνονται είναι οι εξής:

- Ο περιορισμός της εκμετάλλευσης παραγωγών και καταναλωτών από τους μεσάζοντες κατά την πώληση ή αγορά αγροτικών προϊόντων αντίστοιχα.
- Ο περιορισμός της εκμετάλλευσης των παραγωγών από τους μεσάζοντες κατά την προμήθεια γεωργικών εφοδίων (γεωργικά μηχανήματα, λιπάσματα, γεωργικά φάρμακα, κ.λ.π.).
- Η ικανοποίηση των πιστωτικών αναγκών των παραγωγών από τους συνεταιρισμούς και η καταπολέμηση της τοκογλυφίας που ως τότε ήταν ένα εφιαλτικό πρόβλημα. (Καμενίδης Θ.Χρήστος , 2001, σελ.175).

Σύμφωνα με τον Καμενίδη τα κύρια χαρακτηριστικά του Νόμου είναι τα εξής:

Οι Συνεταιρισμοί είχαν περιορισμούς στις δραστηριότητες τους. Για παράδειγμα, οι προμήθειες επιτρέπονταν στους γεωργικούς συνεταιρισμούς μόνον εφόσον αυτό προβλέπονταν στο καταστατικό τους. Αν τυχόν προβλέπονταν, τότε οι προμήθειες γίνονταν ύστερα από δηλώσεις των συνεταίρων και μάλιστα μέχρι του ποσού που δήλωσαν. Προμήθειες πάνω από το δηλωθέν ποσόν απαγορεύονταν. Ακριβώς, ένα από τα επιχειρήματα για την αντικατάσταση του Νόμου 602/1915, ήταν και η απελευθέρωση των συνεταιρισμών στην άσκηση οποιασδήποτε δραστηριότητας χωρίς κανένα απολύτως περιορισμό.

Για την σύσταση ενός συνεταιρισμού απαιτούνταν (7) τουλάχιστον άτομα. Επιτρέπονταν η ύπαρξη δύο ή περισσότερων συνεταιρισμών σε μια Κοινότητα ή Δήμο. Όμως, για να συσταθεί δεύτερος ή τρίτος συνεταιρισμός, έπρεπε το καταστατικό να το υπογράψουν είκοσι πέντε (25) τουλάχιστον πρόσωπα.

Μέλη του συνεταιρισμού μπορούσαν να γίνουν φυσικά πρόσωπα που συμπλήρωσαν το 18 έτος της ηλικίας τους. Για να μπορούσε κάποιος γεωργός να γίνει μέλος ενός αγροτικού συνεταιρισμού θα πρέπει να κατοικούσε μόνιμα στην έδρα του συνεταιρισμού ή τουλάχιστον να είχε ακίνητη αγροτική ιδιοκτησία ή γεωργικό κλήρο στην περιφέρεια του συνεταιρισμού. Το διοικητικό και εποπτικό συμβούλιο του συνεταιρισμού εκλέγονταν από τη γενική συνέλευση των μελών του, μέσα από μια ενιαία κατάσταση (ενιαίο ψηφοδέλτιο) των υποψηφίων.

Η θέση του διοικητικού συμβουλίου ήταν τιμητική και άμισθη. Το διοικητικό συμβούλιο μπορούσε να παραχωρήσει αρμοδιότητες και σε υπηρεσιακά όργανα του συνεταιρισμού.

Πάντως, η λειτουργία του διοικητικού και εποπτικού συμβουλίου ήταν καθαρά υπόθεση του καταστατικού του.

Ο Νόμος 602/1915 έχει υποστεί αρκετές και ουσιαστικές τροποποιήσεις που είχαν δυσμενείς συνέπειες στους συνεταιρισμούς. Από τις σημαντικότερες τροποποιήσεις είναι το Διάταγμα του Νοεμβρίου 1925, ο τροποποιητικός νόμος 5289 του 1931 κ.α.»(Καμενίδης,Θ.Χρήστος,2001 σελ.175-176)

2.1.3 Ο ρόλος των συνεταιρισμών στην αγροτική μεταρρύθμιση και στην αποκατάσταση των αγροτών

« Η ανάπτυξη των αγροτικών συνεταιρισμών στην περίοδο του μεσοπολέμου, συνδέεται άμεσα με τις ραγδαίες εξελίξεις και αλλαγές που γνώρισε ο ελληνικός αγροτικός χώρος κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου. Η ριζοσπαστική αγροτική μεταρρύθμιση και η αγροτική εγκατάσταση των προσφύγων, η ίδρυση του Υπουργείου Γεωργίας το 1917 και των Αυτόνομων Γεωργικών Οργανισμών Συγκέντρωσης και Διαχείρισης στη συνέχεια

(όπως ο Αυτόνομος Σταφιδικός Οργανισμός –ΑΣΟ το 1924,η Κεντρική Επιτροπή Προστασίας εγχώριου Σιτοπαραγωγής -ΚΕΠΕΣ το 1925,ο Οργανισμός Βάμβακος το 1926,τα Γραφεία Προστασίας Ελληνικού Καπνού -ΓΠΕΚ το 1930), η επέκταση των χορηγήσεων της Εθνικής Τράπεζας στον αγροτικό πληθυσμό μετά το 1915 και η ίδρυση της Αγροτικής Τράπεζας το 1929,τα εγγειοβελτιωτικά έργα στην ελληνική ύπαιθρο, η πολιτική της "αυτάρκειας" και η επέκταση των εξαγωγικών φυτειών (κυρίως καπνού) σε βάρος των "παραδοσιακών" καλλιεργειών συνθέτουν τα βασικά χαρακτηριστικά αυτής της περιόδου, της πρώτης στην ιστορία του νεοελληνικού κράτους κατά την οποία ο κρατικός μηχανισμός μέσω των επιδοτήσεων και των ελαφρύνσεων, μεταφέρει πόρους προς τον τομέα της γεωργίας.»

«Σε αυτή την ευνοϊκή συγκυρία ,οι θετικές συνέπειες από τη θεσμοθέτηση του ν.602/1914 απέκτησαν πολλαπλασιαστική επίδραση, με αποτέλεσμα την συνδυασμένη και εντυπωσιακή ανάπτυξη των συνεταιρισμών αλλά και της γεωργικής πίστης σε ολόκληρη την αγροτική Ελλάδα, μέχρι το 1926 είχαν ιδρυθεί 4.150 συνεταιρισμοί που εκπροσωπούσαν περίπου 270.000 γεωργούς και ανήκαν σε 39 περιφερειακές ενώσεις συνεταιρισμών . Η σταδιακή επέκταση της αγροτικής μεταρρύθμισης στην περίοδο 1923-1937 στη Μακεδονία και τη Θράκη προώθησε τη συνεταιριστική ιδέα και στις "Νέες Χώρες" αφού η συμμετοχή σε αυτούς ήταν υποχρεωτική για τους αποκατασταθέντες γηγενείς και πρόσφυγες. Η διάδοση του συνεταιριστικού θεσμού στην ελληνική ύπαιθρο, δημιούργησε ένα εκτεταμένο και πρόσφορο δίκτυο για τη προώθηση της αγροτικής πολιτικής του κράτους, ακόμη και στις πιο απομονωμένες περιοχές, αλλά "αλυσιδωτού δανεισμού" στην ελληνική ύπαιθρο, καθώς και για τη τροφοδότηση του αγροτικού πληθυσμού με χαμηλού κόστους εισροές (λιπάσματα, φυτοφάρμακα, επιλεγμένους σπόρους). Τέλος, οι συνεταιρισμοί αποτέλεσαν (σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.602/1914 αλλά και συμπληρωματικών νομοθετικών πράξεων που έκαναν δυνατή την ασφαλή ενεχυρίαση της παραγωγής), τον εγγυητή των κεφαλαίων που διοχέτευε προς τον τομέα της γεωργίας η Εθνική Τράπεζα.»(www.keinediad.academyofathens.gr:8080/keine/images/stories/pdfs/patronis.pdf)

«Κατά αυτό το τρόπο και χρησιμοποιώντας τους συνεταιρισμούς ως προνομιακό της εταίρο στον αγροτικό χώρο, η ΕΤΕ βρήκε ένα ασφαλή χώρο τοποθέτησης των

κεφαλαίων της στη γεωργία, προφυλαγμένο από τον ανταγωνισμό των άλλων εμπορικών τραπεζών αλλά και το καλύτερο μέσο της οικονομικής της κυριαρχίας στην ελληνική ύπαιθρο. Η ίδρυση της ΑΤΕ το 1929, ικανοποίησε ένα χρόνιο αίτημα του αγροτικού κόσμου για τη δημιουργία μιας καθαρά γεωργικής Τράπεζας και άφηνε ελπίδες για την αναπτυξιακή δυναμική που θα μπορούσε να δημιουργήσει μια ισορροπημένη σχέση μεταξύ τράπεζας αγροτών και συνεταιριστικών οργανώσεων. Η δραστηριοποίηση της στην ελληνική ύπαιθρο κατά τη δεκαετία 1930-1940 έδωσε αποφασιστική στήριξη στα ελληνικά αγροτικά προϊόντα τα οποία δοκιμάζονταν στη διεθνή αγορά εξαιτίας των συνεπειών της οικονομικής ύφεσης και της πτώσης των τιμών. Οι στενές σχέσεις εξάρτησης μεταξύ πιστωτικού ιδρύματος και των συνεταιριστικών διοικήσεων παρέμειναν εξίσου ισχυρές και η ΑΤΕ θα διαδραματίζει εφ'εξής κεντρικό ρόλο στις συνεταιριστικές δραστηριότητες "ως προνομιούχος εταίρος, πιστωτής, θεσμικός ελεγκτής, συνέταιρος και σύμβουλος των συνεταιρισμών".» (www.keine-diad.academyofathens.gr:8080/keine/images/stories/pdfs/patronis.pdf)

2.2 Οι δυνατότητες των αγροτικών συνεταιρισμών και η συμβολή των ενώσεών τους

Οι συνεταιρισμοί προμηθεύουν τα μέλη τους με γεωργικά εφόδια, όπως σπόρους, ζωοτροφές, σπόρους, εντομοκτόνα, λιπάσματα κλπ, καθώς και με καταναλωτικά αγαθά. Για μια μεγάλη περίοδο, στο παρελθόν, η διαχείριση των κύριων γεωργικών εφοδίων γινόταν από το κράτος. Η Αγροτική Τράπεζα με ειδική συμφωνία αγόραζε σχεδόν όλη την παραγωγή λιπασμάτων και τη διέθετε στους παραγωγούς μέσω των Ενώσεων και των συνεταιρισμών. Το Υπουργείο Γεωργίας είχε τον έλεγχο των παραγόμενων ή εισαγόμενων σπόρων στη χώρα μας, ενώ οι συνεταιριστικές οργανώσεις χρησιμοποιούνταν για τη διοχέτευσή τους στους παραγωγούς. Η διαχείριση των ζωοτροφών τόσο των εισαγόμενων όσο και των ευρισκόμενων στην Κρατική Παρέμβαση ήταν αρμοδιότητα του Υπουργείου Εμπορίου. Η προώθησή τους στα

αποθηκευτικά κέντρα γινόταν από την ΑΤΕ ενώ η διανομή στους παραγωγούς από τους συνεταιρισμούς.» (Παπαγεωργίου Κωνσταντίνου Λ. 2007 σελ.214)

«Από το 1978 η κατάσταση αυτή της διαχείρισης των γεωργικών εφοδίων από το κράτος αρχίζει να αλλάζει. Η ΚΥΔΕΠ ανέλαβε τον κύριο ρόλο στη διαχείριση των ζωοτροφών και σπόρων, έτσι ώστε, μετά την απομάκρυνση του Κράτους από τη διαχείριση των εισροών αυτών, να είναι ο κύριος φορέας διάθεσής τους. Από την 1-1-1981 το Κράτος αποσύρθηκε από κάθε δραστηριότητα στις αγοραπωλησίες ζωοτροφών και η ΚΥΔΕΠ παρέμεινε ο κύριος αγοραστής και προμηθευτής τόσο των ζωοτροφών όσο και των εγγυημένων σπόρων. Στην περίπτωση των λιπασμάτων ιδρύθηκε νέος κεντρικός συνεταιριστικός φορέας για να αγοράζει και να διανέμει τα λιπάσματα στους παραγωγούς.»

«Για τους λόγους αυτούς που έχουν αναφερθεί προηγούμενα, τόσο η ΚΥΔΕΠ όσο και η ΣΥΝΕΛ έχουν οδηγηθεί σε διάλυση και εκκαθάριση. Οι ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών που ήταν μέλη τους εξακολουθούν να δραστηριοποιούνται στο χώρο των εφοδίων αλλά έχει το πλεονέκτημα του μεγέθους όσον αφορά τη διαπραγματευτική δύναμη. Το κενό που δημιουργήθηκε έχει καλυφθεί κατά ένα μεγάλο ποσοστό από ιδιωτικές επιχειρήσεις».(Παπαγεωργίου Κωνσταντίνου Λ. 2007 σελ.214)

«Στο πεδίο των καταναλωτικών αγαθών οι αγροτικοί συνεταιρισμοί είχαν ανέκαθεν σημαντικές βλέψεις, καθόσον εκπροσωπούν μεγάλη καταναλωτική δύναμη. Αυτές τις βλέψεις θέλησε να περιορίσει "εν τη γενέσει τους" ο νόμος 5289/1923, όταν όρισε ότι οι αγροτικοί συνεταιρισμοί μπορούν να προμηθεύονται καταναλωτικά είδη μόνο κατόπιν παραγγελίας των μελών.

Κατά τη δεκαετία του 1970 οι αγροτικοί συνεταιρισμοί διεύρυναν το ρόλο τους στην αγορά καταναλωτικών αγαθών με την εγκατάσταση των πρώτων σούπερ-μάρκετ στις επαρχιακές πόλεις. Η δραστηριότητα αυτή είχε σημαντικές θετικές επιδράσεις στη διαμόρφωση του κόστους ζωής στην περιφέρεια και στην οικονομική ενίσχυση των Ενώσεων Συνεταιρισμών επί περίπου δύο δεκαετίες. Όμως μετά την επέκταση των πολυκαταστημάτων στις περισσότερες πόλεις της χώρας πολλά συνεταιριστικά σούπερ-μάρκετ όπως και οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί, δεν άντεξαν τον ανταγωνισμό.» (Παπαγεωργίου Κωνσταντίνου Λ. 2007 σελ.214-215)

2.3 Σύνοψη

Συνοπτικά ο πρώτος συνεταιρισμός που ιδρύθηκε ήταν το 1780 η "Κοινή Συντροφιά" των Αμπελακίων, όπου εργαζόταν όλοι οι κάτοικοι του χωριού. Η πρώτη θεσμοθέτηση των συνεταιρισμών έγινε με το νόμο 602/1914 μετά την απελευθέρωση από τον Τουρκικό ζυγό και έφερε στην Ελλάδα το πρότυπο του Ευρωπαϊκού συνεταιρισμού. Από το 1914, άρχισε να γίνεται πιο έντονος ο αριθμός ανάπτυξης της χώρας μας, σημαντικό ρόλο όμως για την εξέλιξη των συνεταιρισμών αποτέλεσε και η ίδρυση της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος το 1929 με την κυβέρνηση του Ελευθερίου Βενιζέλου. Το συνεταιριστικό κίνημα μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο γνώρισε κρίσεις λόγω των εσωτερικών εθνικών αναταραχών, αλλά σταδιακά ανασυγκρότησε τις δυνάμεις του και ακολούθησε σταδιακή πορεία. Αναπτύχθηκαν παραγωγικές και βιομηχανικές δραστηριότητες σε τομείς της επεξεργασίας γάλακτος, σε συνεταιριστικά τυροκομεία, της οινοποίησης και της επεξεργασίας του ελαιόκαρπου. Στη συνέχεια ιδρύονται οι κεντρικές συνεταιριστικές οργανώσεις με έργο την υποστήριξη της παραγωγής και της διάθεσης αγροτικών προϊόντων, όπως η Κτηνοτροφική, η Ελαιουργική και η Μελισσοκομική. Όμως όλα αυτά άρχισαν να καταρρέουν γιατί οι συνεταιριστικές οργανώσεις πέρασαν στον ιδιωτικό τομέα. Έτσι με το νόμο 4015/2011 έγινε ξανά η ανασυγκρότηση των συνεταιριστικών οργανώσεων. Ο "Περί Συνεταιρισμών" Νόμος 602/1915 είναι ο πρώτος συνεταιριστικός νόμος της χώρας μας και αφορά όλους τους Συνεταιρισμούς, αστικούς και αγροτικούς. Παρόλα αυτά η ανάπτυξη των αγροτικών συνεταιρισμών βοήθησε πολύ στην αποκατάσταση των αγροτών, καθώς δημιούργησε ένα εκτεταμένο δίκτυο για την προώθηση των αγροτικών προϊόντων στην ελληνική ύπαιθρο. Οι συνεταιρισμοί προμήθευαν τα μέλη τους με γεωργικά εφόδια, σπόρους, λιπάσματα καθώς και με καταναλωτικά αγαθά. Για μεγάλο χρονικό διάστημα στο παρελθόν, η διαχείριση των κύριων γεωργικών εφοδίων γινόταν από το κράτος, ενώ οι συνεταιριστικές οργανώσεις χρησιμοποιούνταν για την διοχέτευση τους, στους παραγωγούς. Στη δεκαετία του 1970, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί διεύρυναν το ρόλο τους στην αγορά καταναλωτικών αγαθών

με την εγκατάσταση των πρώτων σουπερ μαρκετ στις επαρχιακές πόλεις. Η δραστηριότητα αυτή είχε θετικές συνέπειες στην περιφέρεια αλλά και για τα ίδια τα μέλη, για κάποιο χρονικό διάστημα όμως γιατί δεν άντεξαν τον ανταγωνισμό πολλά συνεταιριστικά σουπερ μαρκετ όπως και οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΟΙ ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΑΡΤΑΣ- ΦΙΛΙΠΠΙΑΔΑΣ

3.1 Η Ιστορική Εξέλιξη και ο αγροτικός τομέας στην ευρύτερη περιοχή

«Το 1939 και με τον Αναγκαστικό Νόμο 1627 "περί Δασικών Συνεταιρισμών", αλλά και με τον Νόμο 602 "περί Συνεταιρισμών", άρχισε η σύσταση Αναγκαστικών Συνεταιρισμών Διαχείρισης Δασών και Χορτονομής, πολλών χωριών της Άρτας. Έτσι δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις για τη δημιουργία των πρώτων Αναγκαστικών Συνεταιρισμών, των εκτάσεων που αγοράστηκαν από τους τσιφλικάδες. Όμως η

Συνεταιριστική ιδέα στην Άρτα, είχε ξεκινήσει πολύ πιο πριν, από την εισαγωγή του νόμου "περί Αναγκαστικών Συνδιόκτων Συνεταιρισμών.(estia.hua.gr.8080/dspace/bitstream/123456789/251/1/ptyxiaki.)

Και ενώ τα αίτια της σύστασης των προαναφερόμενων συνεταιρισμών, ήταν η από κοινού εξαγορά και η μετέπειτα διαχείριση της εξαγοράς γης από τους τσιφλικάδες, για τους άλλους συνεταιρισμούς, τα αίτια διέφεραν και αρχικά ήταν απόρροια των επακόλουθων και των συνεπειών από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, την Μικρασιατική Καταστροφή, τη Ρωσική Επανάσταση, αλλά και από τους συνεχιζόμενους Εθνικούς Διχασμούς. Προβλήματα που κυριαρχούσαν και πίεζαν δραματικά ήταν η , η στέγαση, η ανεργία, η διατροφή, η έλλειψη αγαθών και τροφίμων, η ακρίβεια και η αποκατάσταση των ακτημόνων και των προσφύγων. Κι όλα αυτά μέσα σε ένα εφιαλτικό σκηνικό από τις αντιπαράθεσεις Δεξιών, Αριστερών και Βενιζελικών, με χαρακτηριστικό την γενικευμένη ανησυχία και τον αναβρασμό. Κάτω από αυτές τις συνθήκες δεν αναπτύχθηκε συνεταιριστική αλληλεγγύη και η οργάνωση ήταν αποκαρδιωτική. Αυτό κράτησε λίγο. Βαθμιαία αναπτύχθηκε συνεταιριστική συνείδηση και ενθουσιασμός, αλλά και πίστη ότι μέσω Συνεταιριστικών Οργανώσεων, θα αντιμετώπιζονταν τα άμεσα προβλήματα, με πρώτα εκείνα της επιβίωσης, με ένα Κράτος, με μηδέν βοήθεια και οποιαδήποτε άλλη προσφορά στους αγρότες.(estia.hua.gr.8080/dspace/bitstream/123456789/251/1/ptyxiaki.)

Όμως ο πιο σοβαρός λόγος που τελικά οδήγησε τον αγροτικό κόσμο στη δημιουργία Συνεταιρισμών, ήταν η τοκογλυφία, όσο κι αν αυτό φαίνεται υπερβολικό. Ένα παράδειγμα των συνθηκών που επικρατούσαν το 1928 λίγο πριν από την ίδρυση της ΑΤΕ, αναφέρεται από τον Δ. Ν. Αφεντάκη : " Ένας χωρικός του συνοικισμού Σπη είχε δανεισθή από παντοπώλην 2.000 δρχ. το Πάσχα με την υποχρέωσιν να δώσει 1.000 οκ. καλαμπόκι κατά τη συγκομιδή. Ένεκα ανεπαρκούς συγκομιδής προσεκόμισεν εις τον παντοπώλην μόνον 300 οκ. Και αρχίζει ο τοκογλυφικός υπολογισμός του παντοπώλη: "Μου όφειλεις 1.000 οκ.καλαμπόκι προς 4 δρχ. που θα το πωλούσα κάνουν 4.000 δρχ. Μου έφερες 300 οκ. προς 2 δρχ. την οκά που είναι η συμφωνία μας να το παίρνω, κάνουν 600 δρχ. Άρα μου οφείλεις ακόμη 3.400 δρχ. ήτα 1.700 οκ. καλαμπόκι." Σε αυτή την περίπτωση ο ίδιος υπολογισμός συνεχίστηκε για μερικά χρόνια και ο φτωχός αγρότης έφθασε να οφείλει περισσότερες από 10.000 δρχ. σε αυτόν τον σύγχρονο

Σάυλοκ. Συμβιβασμός επιτεύχθηκε μόνο μέσω της μεσολάβησης του Υπουργείου Γεωργίας και της Εθνικής Τράπεζας η οποία προσφέρθηκε να αναλάβει την εξόφληση.

(keine-diad.academiofathens.gr:8080/keine/images/stories/pdfs/papag21.pdf)

Οι αγρότες ήταν έρμια των τοκογλύφων και τοκογλύφοι ήταν οι μεγάλοι γαιοκτήμονες, οι οποίοι, ήταν οι μόνοι που μπορούσαν να πάρουν δάνεια από τις τράπεζες. Δανείζονταν με 6% και δάνειζαν τους αγρότες με 18 έως 24%, με αποτελέσματα, όλος ο ιδρώτας των αγροτών να πηγαίνει στους τοκογλύφους και σε πολλές περιπτώσεις και η περιουσία τους. Έτσι ξεκίνησε και η μεγάλη μετανάστευση αγροτών προς Αμερική και Αυστραλία, αλλά και προς τα αστικά κέντρα της χώρας.**(estia.hua.gr.8080/dspace/bitstream/123456789/252/1/ptyxiaki32.pdf.)**

«Σε ένα τέτοιο περιβάλλον, αναπτύχθηκε το Αγροτοσυνεταιριστικό Κίνημα στην Άρτα και αυτό το περιβάλλον συνέτεινε και στην ισχυροποίηση του. Οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί που δημιουργήθηκαν ήταν οι Προμηθευτικοί και οι Πιστωτικοί. Παράλληλα το Κράτος και για να χτυπήσει την τοκογλυφία, η οποία αναπτύχθηκε εξαιτίας της λαθεμένης πολιτικής της Εθνικής Τράπεζας, αλλά και για να δυναμώσει το Συνεταιριστικό Κίνημα, τόσο για την ποιοτική και ποσοτική ανάπτυξη της παραγωγής, όσο και για τις προμήθειες, αλλά και την εμπορία των παραγόμενων προϊόντων, προχώρησε στην ίδρυση της Γεωργικής Τράπεζας και αργότερα της Αγροτικής. Έτσι οι αγρότες είχαν τη "δική" τους Τράπεζα, έπαιρναν εύκολα δάνεια και πολλές φορές με την εγγύηση του Κράτους. Οι πρώτοι συνεταιρισμοί που συγκροτήθηκαν στην Άρτα, τοποθετούνται στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, ήταν στο σύνολό τους αγροτικοί και τα μέλη τους ήταν εργάτες γης και μικροϊδιοκτήτες. Μέχρι το 1923 στην Άρτα ιδρύθηκαν 36 Πρωτοβάθμιοι Πιστωτικοί Συνεταιρισμοί και 1 Προμηθευτικός.**(estia.hua.gr.8080/dspace/bitstream/123456789/252/1/ptyxiaki32.pdf.**
)

3.2 Η ιστορική εξέλιξη της ΕΑΣΑΦ

«Η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Άρτας-Φιλιππιάδας» ιδρύθηκε το 1923, σύμφωνα με το Ν. 602/1915 «Περί Συνεταιρισμών», με την υπ' αριθμό 17/1923 απόφαση του Υπουργού Γεωργίας. Το πρώτο καταστατικό της εγκρίθηκε με την 178931/1956 απόφαση του Υπουργείου Γεωργίας. Έκτοτε, ακολούθησαν διαδοχικές τροποποιήσεις

του καταστατικού της. Η πρώτη πραγματοποιήθηκε με την 236008/2186/72 απόφαση του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και την υπ' αριθμό 322860/3340/24-61976 απόφαση του Υπουργείου Γεωργίας. Η επόμενη τροποποίηση πραγματοποιήθηκε με την υπ' αριθμό 78/1983 απόφαση του Πρωτοδικείου Άρτας και τελικά, προσαρμόστηκε στους Νόμους 2169/1993 και 2181/1994 και επικυρώθηκε με την 173/1997 απόφαση, του Μονομελούς Πρωτοδικείου Άρτας. Η τελευταία τροποποίηση του καταστατικού της «Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών Άρτας-Φιλιπιάδας» πραγματοποιήθηκε το Μάρτιο του 2005 και επικυρώθηκε με την 61 /2005 απόφαση, του Μονομελούς Πρωτοδικείου Άρτας.

Σύμφωνα με το τελευταίο τροποποιημένο καταστατικό της, η οργάνωσή μας φέρει την επωνυμία «Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Άρτας - Φιλιπιάδας» και συνοπτικά «ΕΑΣΑΦ». Η επωνυμία της «ΕΑΣΑΦ» σε ξενόγλωσσα κείμενα χρησιμοποιείται σε πιστή μετάφραση.

Η «ΕΑΣΑΦ» αποτελεί δευτεροβάθμια Αγροτική Συνεταιριστική Οργάνωση (ΑΣΟ), της οποίας είναι μέλη 120 πρωτοβάθμιες ΑΣΟ (αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις). Είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και έχει εμπορική δραστηριότητα. Αναπτύσσει κάθε είδους δραστηριότητα, για την επίτευξη των σκοπών της, στο πλαίσιο του Ν. 2810/2000 και του καταστατικού της. Η «ΕΑΣΑΦ» αποτελεί μέλος της Πανελλήνιας Συνομοσπονδίας Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΠΑ.ΣΕ.ΓΕΣ.), η οποία είναι το ανώτατο ιδεολογικό και συντονιστικό όργανο, του αγροτικού συνεταιριστικού κινήματος της χώρας.

Έδρα της έχει οριστεί η Άρτα και μέλη της είναι οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί στα διοικητικά όρια του Νομού Άρτας, της Επαρχίας Φιλιπιάδας του Νομού Πρέβεζας και της Επαρχίας Βάλτου του Νομού Αιτωλοακαρνανίας (με την 158/11-12-89 απόφαση της ΠΑΣΕΓΕΣ).» (www.easaf.gr/index.php?ID=91TXVSZIX GrdeR7E)

Σύμφωνα με το Νόμο 4015/2011 σκοποί της ΕΑΣΑΦ είναι:

- Η ενίσχυση του έργου των Πρωτοβαθμίων Αγροτικών Συνεταιρισμών, που είναι μέλη της.
- Σε συνεργασία με τις Κεντρικές Συνεταιριστικές Ενώσεις, τις Κοινοπραξίες

Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων και τις υπηρεσίες της ΠΑΣΕΓΕΣ, αναπτύσσει τις κάτωθι δραστηριότητες:

- Εφοδιάζει τα μέλη της με αγαθά, που είναι απαραίτητα για την πρωτογενή και δευτερογενή παραγωγή τους.
- Φροντίζει για τη συγκέντρωση, διαφήμιση και εμπορία προϊόντων των μελών της.
- Φροντίζει για την ίδρυση και λειτουργία κέντρου επαγγελματικής και συνεταιριστικής επιμόρφωσης των μελών της.
- Πρακτορεύει στην περιφέρεια της, τις ασφαλιστικές εταιρείες, που η πλειοψηφία των μετόχων τους κατέχεται από Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις, την ΑΤΕ, και άλλες ασφαλιστικές εταιρείες.
- Οργανώνει και παρέχει στα μέλη της κάθε είδους τεχνική βοήθεια, για τη διευκόλυνση και βελτίωση της παραγωγής ή τη μείωση του κόστους παραγωγής.
- Προωθεί το θεσμό του Συνεταιρισμού στον αγροτικό πληθυσμό της περιφέρειας της.
- Συνιστά υπηρεσία λογιστικής εξυπηρέτησης των Συνεταιρισμών και φροντίζει για τις νομικές τους υποθέσεις (εφόσον ζητηθεί). Καταρτίζει και τηρεί στατιστικά στοιχεία για τους Συνεταιρισμούς, της περιφέρειας της.
- Αναλαμβάνει τη συγκέντρωση, επεξεργασία, μεταποίηση, συσκευασία, τυποποίηση, αποθήκευση, συντήρηση, διακίνηση και εμπορία των προϊόντων και υποπροϊόντων των παραγωγών, της περιφέρειας της, στην εσωτερική και εξωτερική αγορά, σε συνεργασία με άλλες ομοιόβαθμες ή ανώτερου βαθμού συνεταιριστικές οργανώσεις, για την επίτευξη αυξημένης διαπραγματευτικής δύναμης και καλύτερων όρων.
- Μεσολαβεί για την ικανοποίηση των οικονομικών αναγκών των μελών της, βρίσκοντας τα αναγκαία οικονομικά μέσα.

- Προβαίνει σε κάθε παραγωγική ή εμπορική δραστηριότητα, που απορρέει από τη δυνατότητα που της παρέχει το νομικό καθεστώς, που διέπει τις αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις ή που είναι απαραίτητα για την επίτευξη του σκοπού της.
- Η παροχή αγαθών και υπηρεσιών προς φυσικά και νομικά πρόσωπα, τα οποία δεν είναι μέλη, των μελών των συνεταιρισμών.
- Η διεξαγωγή εργασιών και η πραγματοποίηση συναλλαγών τόσο για λογαριασμό των μελών της όσο και δικό της.
- Η οργάνωση πρότυπων ή πειραματικών γεωργικών και κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, σε γη ιδιόκτητη ή μισθωμένη ή διατιθέμενη για το σκοπό αυτό από τα μέλη της.
- Ίδρύει και διευθύνει μονάδες επεξεργασίας και μεταποίησης, των προϊόντων των μελών της.
- Για την πληρέστερη εκπλήρωση των σκοπών της η «ΕΑΣΑΦ»:
- Αποτελεί μέλος της Πανελληνίας Συνομοσπονδίας Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΠΑ.ΣΕ.ΓΕΣ.)
- Μπορεί να συμπράττει με άλλες Ενώσεις, για τη σύσταση Κεντρικών Συνεταιρισμών Ενώσεων (ΚΕ.ΣΕ.) και Κοινοπραξιών Αγροτικών Συνεταιρισμών Οργανώσεων (ΚΑ.ΣΟ.) ή να μετέχει σε άλλες οργανώσεις.
- Συμπράττει σε κοινές επιχειρήσεις με Καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς, νομικά πρόσωπα του δημόσιου τομέα, με κοινωφελείς Οργανισμούς, Επιχειρήσεις, Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, κ.α. Να συνιστά εταιρείες του εμπορικού νόμου ή του αστικού κώδικα να μετέχει ή εκπροσωπείται στις Διεπαγγελματικές Οργανώσεις. Έχει συγκροτήσει Ομάδα Παραγωγών οπωροκηπευτικών σύμφωνα με την κείμενη κοινοτική νομοθεσία.

Για την επίτευξη του σκοπού της η «ΕΑΣΑΦ» μπορεί να ιδρύει παραρτήματα μέσα στην περιφέρεια της, υποκαταστήματα και πρακτορεία ή να εγκαθιστά αντιπροσωπείες, όπου κρίνει σκόπιμο, στο εσωτερικό και εξωτερικό.

Το Διοικητικό Συμβούλιο εκλέγεται από τη Γενική Συνέλευση, ασκεί τη Διοίκηση της Ένωσης και αποτελείται από επτά (7) μέλη. Η διάρκεια της θητείας του Διοικητικού Συμβουλίου είναι τέσσερα (4) χρόνια και οι αρμοδιότητες του περιγράφονται αναλυτικά στην παράγραφο Α.2.3, του παρόντος κεφαλαίου.

Κάθε πρωτοβάθμιος συνεταιρισμός μπορεί να μετέχει στην «ΕΑΣΑΦ» υποχρεωτικά με μία συνεταιριστική μερίδα και μία ψήφο. Η συνεταιριστική μερίδα έχει οριστεί σε 1.500,00 € και είναι ονομαστική και αδιαίρετη, για όλους τους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς.» (www.easaf.gr/index.php?ID=91TXVSZIXGrdeR7E)

Η Διοίκηση της «ΕΑΣΑΦ» ασκείται από το Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.), το οποίο αποτελείται από επτά (7) μέλη. Τα μέλη του Δ.Σ. εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση και η διάρκεια της θητείας τους είναι τέσσερα (4) χρόνια. Στις αρμοδιότητες του Δ.Σ. είναι να:

- θέτει σε εφαρμογή τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης
- καταρτίζει τον ισολογισμό, τον απολογισμό της Ένωσης, τον πίνακα αποτελεσμάτων χρήσης και να συντάσσει πρόγραμμα εργασιών του επόμενου έτους.
- αποφασίζει για την εγγραφή νέων μελών
- αποφασίζει για τα τρέχοντα έξοδα διοίκησης και λειτουργίας
- διορίζει και απολύει το υπαλληλικό προσωπικό.
- γενικά, παίρνει αποφάσεις σε οποιοδήποτε θέμα που αφορά τη διοίκηση, τη λειτουργία, τη διαχείριση, τις υποθέσεις και εργασίες της Ένωσης, για την επίτευξη των σκοπών της.

- Αναλυτικότερα, οι αρμοδιότητες του Διοικητικού Συμβουλίου της «ΕΑΣΑΦ», περιγράφονται στο καταστατικό της, το οποίο επισυνάπτεται.
- Ο Διευθυντής φροντίζει για την υλοποίηση των αποφάσεων του Δ.Σ., την καλή λειτουργία των υπηρεσιών της ένωσης και την εκτέλεση των εργασιών της. Έχει αποφοιτήσει από το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Πειραιά και είναι άριστα κατατοπισμένος στις ανάγκες της σύγχρονης γεωργίας και στη σωστή καθοδήγηση του προσωπικού προς την ορθή κατεύθυνση.

Το τμήμα του λογιστηρίου είναι αρμόδιο για την τήρηση της οικονομικής τάξης της οργάνωσης, τις εισπράξεις, πληρωμές, εξοφλήσεις και γενικά για την υλοποίηση κάθε σχετικής απόφασης του Δ.Σ. και εντολής του Διευθυντή της Οργάνωσης που αφορά την οικονομική διαχείριση. Επιπρόσθετα, φυλάσσει το περιεχόμενο του ταμείου, τα χρηματογράφα και τα αποδεικτικά έγγραφα. Συντάσσει τις μηνιαίες καταστάσεις του ταμείου και καταρτίζει τον ετήσιο ισολογισμό. Επικουρικά του τμήματος λογιστηρίου λειτουργεί το τμήμα μηχανοργάνωσης. Η προϊσταμένη λογιστηρίου έχει αποφοιτήσει από το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών καθώς και στηρίζει την άψογη διεύθυνση των οικονομικών στοιχείων της Οργάνωσης.

Το τμήμα εμπορίας και διακίνησης προϊόντων είναι αρμόδιο για την ομαλή παραλαβή και διακίνηση των προϊόντων των μελών της «ΕΑΣΑΦ», καθώς και για την άρτια διαχείριση των επιδοτήσεων σύμφωνα με τη νέα ΚΟΑ των οπωροκηπευτικών. Ο προϊστάμενος του τμήματος είναι απόφοιτος ΤΕΙ Λογιστών και έχει διατελέσει επί σειρά ετών οικονομικός διαχειριστής των σούπερ μάρκετ της οργάνωσης.

<<Το τμήμα του Ολοκληρωμένου Συστήματος Υποβολής Δηλώσεων ή αλλιώς ΟΣΔΕ δεν είναι απλά μια υποχρέωση που αναλαμβάνει η χώρα μας έναντι των κοινοτικών αρχών για την καταβολή των ενισχύσεων, ούτε ένας τρόπος τιμολόγησης υπηρεσιών από χρεοκοπημένες οργανώσεις και διαπλεκόμενες εταιρείες συμβούλων και πληροφορικής. Το ΟΣΔΕ είναι ένα "εργαλείο" που έχει στα χέρια της η πολιτεία, όχι μόνο για την απλή καταγραφή της παραγωγικής δραστηριότητας στον αγροτικό χώρο αλλά και για το σχεδιασμό της επιχειρηματικής δράσης.»(www.agronews.gr/arthrografia/arthro/102149/to-osde-einai-ergaleio/)

«Συγκεκριμένα όμως, συντάσσει τις αιτήσεις Ενιαίας Ενίσχυσης όλων των παραγωγών μελών της Ένωσης, εντοπίζει όλα τα αγροτεμάχια στους ψηφιακούς χάρτες και φροντίζει για την ομαλή είσπραξη των δικαιωμάτων προς επιδότηση. Ο ρόλος του τμήματος είναι καταλυτικός για την οργάνωση εάν ληφθεί υπόψη ότι διαχειρίζεται περίπου 11.500 αιτήσεις παραγωγών. Η προϊσταμένη του τμήματος είναι απόφοιτος Λυκείου και διαχειρίζεται με τον καλύτερο τρόπο την επικοινωνία με τον Οργανισμό Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε.) με σκοπό την καλύτερη διευθέτηση των προβλημάτων που προκύπτουν στη διαδικασία υποβολής των αιτήσεων Ενιαίας Ενίσχυσης. Ο ΟΠΕΚΕΠΕ επιρρίπτει τις ευθύνες στις ΕΑΣ για το ανύπαρκτο έως πολύ χαμηλό ποσοστό ταυτοποίησης και ψηφιοποίησης των αγροτεμαχίων γεγονός που θέτει σε κίνδυνο την καταβολή των κοινοτικών επιδοτήσεων στους αγρότες». (www.opekepe.gr/history.as/)

«Το γεωτεχνικό τμήμα παρέχει γεωπονικές συμβουλές στους παραγωγούς - μέλη της Ένωσης και επιβλέπει την παραγωγής Ελιάς, Εσπεριδοειδών και Ακτινιδίων. Εκδίδει οδηγίες προς τους παραγωγούς για τη συνολική διαχείριση των καλλιεργειών, τη φυτοπροστασία, τις καλλιεργητικές φροντίδες, τη λίπανση μετά από εδαφολογικές αναλύσεις που πραγματοποιεί και επιπλέον έχει την ευθύνη για την ορθή λειτουργία του πρατήριου γεωργικών εφοδίων που προμηθεύει με φυτοφάρμακα, λιπάσματα, σπόρους, ζωοτροφές και γενικά γεωργικά εφόδια τους γεωργούς και κτηνοτρόφους της ευρύτερης περιοχής. Το γεωτεχνικό τμήμα στελεχώνεται από ένα γεωπόνο και έναν τεχνολόγο γεωπονίας.

Όσον αφορά το ανθρώπινο δυναμικό το οποίο στελεχώνει την «ΕΑΣΑΦ», απαρτίζεται από 25 άτομα μόνιμης απασχόλησης και 20-25 άτομα εποχιακής απασχόλησης, αριθμός ο οποίος ποικίλει από έτος σε έτος ανάλογα με το ύψος της γεωργικής παραγωγής.

Αναλυτικότερα, το μόνιμο και πλήρους απασχόλησης προσωπικό στελεχώνεται από άτομα (άνδρες και γυναίκες) υψηλής επαγγελματικής κατάρτισης, οι οποίοι διεκπεραιώνουν τις διοικητικές λειτουργίες της Ένωσης. Τα άτομα αυτά απασχολούνται ως οικονομολόγοι (3 άτομα) γεωπόνοι (1 άτομο), τεχνολόγοι γεωπονίας (1 άτομο), διαχειριστές (3 άτομα), διοικητικό προσωπικό (7 άτομα), τεχνικοί (2 άτομα), και εργάτες - βοηθητικό προσωπικό (8 άτομα).» (www.easaf.gr/index.php?ID=91TXV5ZIXGrdeR7E)

«Η «ΕΑΣΑΦ» ως Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών δραστηριοποιείται εδώ και πολλά χρόνια τόσο στο εμπόριο των εσπεριδοειδών και της ελιάς που παράγουν τα μέλη της (πρωτοβάθμιοι αγροτικοί συνεταιρισμοί) όσο και σε ένα πλήθος άλλων δραστηριοτήτων, προς εξυπηρέτηση των αναγκών των μελών της. Από την ίδρυσή της (1923) οι δραστηριότητες που ανέπτυξε η «ΕΑΣΑΦ» συμβάδιζαν με την κείμενη νομοθεσία περί συνεταιρισμών και το καταστατικό της. Λόγω της μακροχρόνιας πορείας της στην εμπορία εσπεριδοειδών, καθώς και σε ένα μεγάλο πλήθος υπηρεσιών, που ανέκαθεν παρείχε τόσο στα μέλη της, όσο και ευρύτερα στους πολίτες της περιοχής, στην παρούσα παράγραφο θα αναπτυχθούν οι κυριότεροι τομείς στους οποίους δραστηριοποιήθηκε η ΕΑΣΑΦ, τα τελευταία 30 περίπου χρόνια. Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί το γεγονός, πως οι περιοχές στις οποίες δραστηριοποιείται η ΕΑΣΑΦ χαρακτηρίζονται ως γεωργικές. Η πλειοψηφία, λοιπόν, των απασχολουμένων στους Νομούς παρέμβασης της ΕΑΣΑΦ είναι αγρότες (γεωργοί και κτηνοτρόφοι). Η παρέμβαση της ΕΑΣΑΦ στην συγκέντρωση και την εμπορία των εσπεριδοειδών ήταν και παραμένει μια από τις σημαντικότερες δραστηριότητες που αναπτύσσει η οργάνωσή μας στις περιοχές που δραστηριοποιείται. Τα τελευταία χρόνια συγκεντρώνει και διακινεί σε αγορές του εσωτερικού και του εξωτερικού τριάντα έως εκατό χιλιάδες τόνους εσπεριδοειδών ανάλογα με τη διαθέσιμη παραγωγή των μελών μας και ανάλογα με τη ζήτηση και τις τιμές που διαμορφώνονται στις αγορές. Τα προηγούμενα χρόνια αρκετοί πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί - μέλη μας δραστηριοποιούνταν στην συγκέντρωση και εμπορία επιτραπέζιας ελιάς και ελαιολάδου, δραστηριότητες οι οποίες απόησαν τα τελευταία χρόνια και έτσι δημιουργούν την ανάγκη άμεσης παρέμβασης της ΕΑΣΑΦ στον κρίσιμο αυτό τομέα για τη διατήρηση μιας βιώσιμης ελαιοκαλλιέργειας στην περιοχή μας.

Εδώ και αρκετά χρόνια η ΕΑΣΑΦ δραστηριοποιείται στην εμπορία φυτοφαρμάκων, γεωργικών μηχανημάτων, σπόρων, λιπασμάτων, ειδών βιοτικής ανάγκης, κ.α., για λογαριασμό της. Από το 1977 διατηρούσε πρατήρια ειδών βιοτικής ανάγκης (super markets), με τιμές προσιτές, για τον αγροτικό πληθυσμό των Νομών Άρτας και Πρέβεζας, τα οποία πούλησε το 2003. Σήμερα, διατηρεί δύο (2) σύγχρονα πρατήρια φυτοφαρμάκων και γεωργικών μηχανημάτων, στην πόλη της Άρτας και την πόλη της Φιλιππιάδας, καλύπτοντας το μεγαλύτερο μέρος από τη συνολική ζήτηση του Νομού

Άρτας και της Επαρχίας Φιλιππιάδας. Στις ίδιες πόλεις διατηρεί δύο (2) πρατήρια σπόρων και δύο (2) πρατήρια ζωοτροφών, από ένα στην κάθε μία. Επιπλέον, διατηρεί πέντε (5) αποθηκευτικά κέντρα, σε διάφορες Κοινότητες, του Νομού Άρτας, για την καλύτερη και αποτελεσματικότερη εξυπηρέτηση των αναγκών/απαιτήσεων των μελών της και των αγροτών της περιοχής».(www.easaf.gr/index.php?ID=91TXVSVZIXGrdeR7E)

«Η «ΕΑΣΑΦ» διαθέτει στην κυριότητα της, ιδιόκτητες εγκαταστάσεις τόσο στην έδρα της, την Άρτα, όσο και στην περιφέρεια την οποία καλύπτει, ούτως, ώστε να εξυπηρετεί κατά το δυνατό περισσότερο τις ανάγκες των μελών της. Αναλυτικότερα, οι υφιστάμενες εγκαταστάσεις, που έχει στην κατοχή της η υπό εξέταση ΕΑΣ είναι οι κάτωθι:

1. Ένα τριώροφο κτίριο, εμβαδού 3.200 μ², επί οικοπέδου 1.031 m², στην πόλη της Άρτας και συγκεκριμένα, στη θέση Μύλοι, επί της οδού Μάξιμου Γραικού 20. Η «ΕΑΣΑΦ» εξαγόρασε το εν λόγω κτίριο στις 5 Ιανουαρίου το 1948, με το υπ' αριθμό 1333 συμβόλαιο. Στο εν λόγω ακίνητο στεγάζονται ως σήμερα τα γραφεία της .
2. Στην παλαιά γέφυρα του ποταμού Αράχθου, η «ΕΑΣΑΦ» διαθέτει ένα κτίριο εμβαδού 3.000 μ², επί οικοπέδου 6.433 μ²". Το κτίριο χρησιμοποιείται ως αποθηκευτικός χώρος αγροτικών προϊόντων και εξαγοράστηκε από την «ΕΑΣΑΦ» στις 15 Οκτωβρίου 1949, με το υπ' αριθμό 1898 συμβόλαιο.
3. Ένα ισόγειο κτίριο, εμβαδού 3.000 m² , επί οικοπέδου 4.245 μ² , στη θέση Πλάτανος (η Ελεούσα, όπως ονομάζεται σήμερα). Η «ΕΑΣΑΦ» απέκτησε το ακίνητο στις 15 Νοεμβρίου 1972, με το υπ' αριθμό 19594 συμβόλαιο. Το κτίριο μετατράπηκε σε ψυκτικούς θαλάμους και χρησιμοποιείται για την αποθήκευση ωπών αγροτικών προϊόντων, κυρίως εσπεριδοειδών.
4. Ένα συσκευαστήριο οπωροκηπευτικών, στη θέση Σουλιώτικα, εμβαδού 6.000 μ², επί οικοπέδου 19.519 μ² (με το υπ' αριθμό 26871 συμβόλαιο, 02/08/1977). Το 2008 το συσκευαστήριο μισθώνεται με σκοπό την αύξηση της απασχόλησης της περιοχής αλλά και τη διακίνηση των τοπικών προϊόντων.

5. Στην ίδια θέση (ή Αργινίτικα, όπως ονομάζεται σήμερα) και σε όμορο οικόπεδο εμβαδού 28.470 μ², η «ΕΑΣΑΦ» κατέχει ένα κτίριο, εμβαδού 2.000 m², το οποίο χρησιμοποιείται ως αποθηκευτικός χώρος, και ένα κτίριο 1.000 m², το οποίο χρησιμοποιείται ως ξηραντήριο (με το υπ' αριθμό 26872 συμβόλαιο, 02/08/1977).

Ένα (1) κτήριο 600 μ² επί της οδού Σόλωνος Γκίκα 123 στη Φιλιπιάδα σε οικόπεδο 850 μ² στο οποίο στεγάζεται το πρατήριο των γεωργικών εφοδίων στην πόλη της Φιλιπιάδας.»(www.easaf.gr/index.php?ID=91TXVSZIXGrdeR7E)

3.3 Ο Αγροτικός τομέας στην ευρύτερη περιοχή

Ο Νομός Άρτας είναι ένας αγροτικός Νομός, ωστόσο, ο πρωτογενής τομέας έρχεται δεύτερος, με μικρή διαφορά από τον τριτογενή τομέα. Καταλαμβάνεται στο μεγαλύτερο τμήμα του από εκτάσεις δασών (664.500 στρέμματα), βοσκότοπος (370.800 στρέμματα) και καλλιεργούμενες εκτάσεις (343.200 στρέμματα). Οι πεδινές του εκτάσεις είναι κατά το ήμισυ περίπου καλλιεργούμενες. Η οικονομία του στηρίζεται κατά βάση στις μονοκαλλιέργειες των εσπεριδοειδών και της ελιάς και λιγότερο στην κτηνοτροφία, την αλιεία και σε άλλες μικρότερες παραγωγές και καλλιέργειες. Το κύριο αγροτικό προϊόν της περιοχής είναι τα εσπεριδοειδή και ιδίως το πορτοκάλι και η κύρια εκμετάλλευσή του έχει να κάνει με τη χυμοποίηση. Από τα εννέα (9) συσκευαστήρια της Άρτας τα προϊόντα εσπεριδοειδών εξάγονται στην Φιλανδία, Αλβανία, Βουλγαρία, Πολωνία, Τσεχία, Σερβία, Ουκρανία, Βοσνία, Σλοβακία, Σουηδία, Ουγγαρία, Μολδαβία, Καναδάς, Δανία, ΠΓΔΜ, Μαυροβούνιο και Λευκορωσία. Ωστόσο η εσπεριδοκαλλιέργεια διέρχεται

κρίση, όμως δεν παύει να αποτελεί τον βασικό μοχλό ανάπτυξης της περιοχής μας και έτσι πρέπει σήμερα και να αντιμετωπιστεί. Υπάρχουν ειδικά και χρονίζοντα προβλήματα που πρέπει άμεσα να επιλυθούν, όπως:

1. Η σύσταση σύγχρονου ενιαίου φορέα διακίνησης και εμπορίας του εξαγωγίμου πορτοκαλιού και η απορρόφηση του κοινού χυμοποιήσιμου.
2. Η ταχεία προώθηση των αναδασμών και των αναδιαρθρώσεων των καλλιεργειών.
3. Η προώθηση της αντιπαγετικής προστασίας των εσπεριδοειδών.
4. Η κατασκευή των αναγκαίων Αρδευτικών και Στραγγιστικών έργων, για περισσότερες αποδόσεις, καλύτερες ποιότητες προϊόντων και μείωση του κόστους παραγωγής, ώστε να γίνουν ανταγωνιστικά, κυρίως στις ξένες αγορές.
5. Η εκ νέου οργάνωση των αγροτών σε συλλογικά όργανα (συνεταιρισμούς) για την από κοινού αντιμετώπιση των προβλημάτων, και
6. Η ίδρυση Ινστιτούτου Εσπεριδοειδών, που θα ασχολείται με τα ειδικά προβλήματα της εσπεριδοκαλλιέργειας, τα δε συμπεράσματα των ερευνών του για αυτά τα προβλήματα να χρησιμοποιούνται στην παραγωγική διαδικασία.
7. Τέλος, αναγκαία κρίνεται η προσαρμογή των συνεταιρισμών αυτού του τομέα, σε σύγχρονους τρόπους οργάνωσης και λειτουργίας του, με διάφανες ενέργειες και διαδικασίες, ώστε να επανέλθει η αξιοπιστία τους και να εξαλειφθεί η απαξίωσή τους.

Η ελαιοπαραγωγή στο Νομό Άρτας είναι μονοκαλλιέργεια, αλλά η ελιά ως προϊόν διακινείται πιο εύκολα, από ότι το πορτοκάλι. Οι υπάρχοντες ελαιοκομικοί συνεταιρισμοί είναι οι μόνοι που λειτουργούν κάπως ικανοποιητικά και αποδοτικά, τόσο για τους παραγωγούς, όσο και για την τοπική οικονομία. Τα προβλήματα της ελαιοπαραγωγής είναι λιγότερα από εκείνα της πορτοκαλοπαραγωγής, αλλά δεν σταματούν να επηρεάζουν αρνητικά τα αποτελέσματά της. Υπάρχουν προβλήματα προώθησης της βιώσιμης ελιάς, οι αποδόσεις είναι μικρές και η παραγωγή ελαιόλαδου δεν αποδίδει έσοδα. Άμεσα μέτρα είναι η παροχή κινήτρων, η ενθάρρυνση και η υποβοήθηση των

Ελαιοκομικών Συνεταιρισμών στον τομέα της διακίνησης και της εμπορίας του ελαιόκαρπου. Ακόμη θα πρέπει να εξερευνηθεί η βιωσιμότητα ενός σύγχρονου εργοστασίου τυποποίησης της βιώσιμης ελιάς και αν η έρευνα είναι θετική, θα πρέπει να προωθηθεί αυτή η πρόταση. (www.innova.net.eu/files/Λιόπα-Τσακαλίδη.pdf)

3.4 Η Σημασία της Συνεταιριστικής Οργάνωσης για την τοπική οικονομία

«Η λειτουργία των συνεταιρισμών συνιστά την έμπρακτη υλοποίηση της Συνεταιριστικής Ιδέας καθώς και των αρχών της κοινωνικής οικονομίας. Ο συνεταιρισμός ως κοινωνικό-οικονομικός θεσμός στοχεύει στην βελτίωση και προαγωγή της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής κατάστασης των μελών του και κατ' επέκταση ολόκληρης της κοινωνίας. Ως τέτοιος θεσμός συνδυάζει αμοιβαία το οικονομικό και κοινωνικό στοιχείο, χωρίς το ένα να επικαλύπτεται ή να λειτουργεί σε βάρος του άλλου. Ο συνεταιριστικός θεσμός υπόκειται σε συγκεκριμένους κανόνες, που διαφέρουν από τις άλλες μορφές οικονομικής δράσης και οι οποίοι συνδυάζουν την οικονομική αποτελεσματικότητα με την κοινωνική ευαισθησία.» (www.ekdd.gr/ekda/files/ergasies_esdd/21/3/1612.pdf)

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί εξασφαλίζουν την παρουσία στην αγορά των μικρών οικονομικών μονάδων, που θα ήταν σε υπολειτουργία από την ανταγωνιστική δύναμη των μεγάλων επιχειρήσεων κεφαλαίου, αξιοποιώντας τη διαπραγματευτική δύναμη και τις οικονομίες κλίμακας. Πιο συγκεκριμένα, ένας αγροτικός συνεταιρισμός αποτελεί μια οικονομική "συμμαχία" αγροτών με στόχο να βελτιώσουν τη θέση τους στην αγορά βελτιώνοντας, εν τη ενώσει, τη διαπραγματευτική τους δύναμη, όπως και να μοιραστούν κόστη προβολής, διάθεσης, τυποποίησης. Η λειτουργία των συνεταιρισμών με τη σύσταση δημοπρατηρίων διαλύει την εμφάνιση μεσαζόντων κατά την εμπορία των αγροτικών προϊόντων. Η συμβολαιακή γεωργία αναδεικνύεται ως μια νέα δυναμική της γεωργικής παραγωγής. Οι συνεταιρισμοί μπορούν να παίξουν τον ρόλο του κυρίαρχου ομιλητή κατά την διαπραγμάτευση με τις επιχειρήσεις μεταποίησης και εμπορίας της αγροτοβιομηχανικής υπερδομής υπερασπίζοντας τα συμφέροντα των μελών τους και

διαχέοντας οφέλη για ολόκληρη την κοινωνία. Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις, με την οικονομική δραστηριότητα που αναπτύσσουν, συμβάλλουν στην αύξηση του εθνικού προϊόντος με οφέλη για την τοπική οικονομία αλλά και την ευρύτερη ελληνική οικονομία. (www.ekdd.gr/ekda/files/ergasies_esdd/21/3/1612.pdf)

Επίσης, στις συνεταιριστικές τα πλεονάσματα που πραγματοποιούνται επιστρέφονται στα μέλη, είτε με τη μορφή χρημάτων, είτε με τη μορφή άλλων ωφελημάτων, ανάλογα με το μέγεθος της συνεργασίας τους με αυτές συμβάλλοντας, στην αναδιανομή του εισοδήματος και του πλούτου στην τοπική κοινωνία ενώ παράλληλα ανακόπτουν τις μονοπωλιακές τάσεις που αναπτύσσονται στην αγορά ακόμα και σε συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού. Η συμβολή των συνεταιριστικών κινημάτων στην περιφερειακή ανάπτυξη είναι μεγάλης σημασίας. Η ιδιωτική επιχείρηση διαλέγει τον τόπο δραστηριότητας της με μόνο κριτήριο την απόδοση των επενδύσεων στις οποίες θα προβεί. Συνεπώς, η εγκατάσταση στην περιφέρεια είναι συνήθως αντιοικονομική για τις ίδιες. Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις αντίθετα ιδρύονται τοπικά για να εξυπηρετήσουν τα μέλη τους, ή επιλέγουν τον τόπο εγκατάστασης τους με κριτήριο το οικονομικό συμφέρον των μελών τους. Αναζητούν ευκαιρίες επένδυσης μόνο στη περιοχή τους και όχι σε όλη τη χώρα ή στο εξωτερικό. Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις προωθούν προγράμματα κοινωνικού χαρακτήρα συμβάλλοντας στην κοινωνική συνοχή της τοπικής περιοχής. Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις υιοθετούν προτάσεις των μελών τους ή εγκρίνουν πρωτοβουλίες της διοίκησης, οι οποίες έχουν έντονο κοινωνικό χαρακτήρα με τη στενότερη έννοια του όρου. Τέλος, οι συνεταιρισμοί συμβάλλουν ουσιαστικά στην ανύψωση του κοινωνικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος τόσο των μελών τους όσο και της ευρύτερης κοινωνίας στην οποία εντάσσονται. (www.ekdd.gr/ekda/files/ergasies_esdd/21/3/1612.pdf)

3.5 Σύνοψη

Συνοψίζοντας η δημιουργία των πρώτων Αναγκαστικών Συνεταιρισμών έγινε το 1939 με τον Αναγκαστικό Νόμο 1627 "Περί Δασικών Συνεταιρισμών" στην Άρτα. Υπήρχαν όμως πολλά προβλήματα που οδήγησαν τον αγροτικό κόσμο στη δημιουργία Συνεταιρισμών, η ανεργία, η έλλειψη τροφίμων και αγαθών, η ακρίβεια και η αποκατάσταση των

ακτημόνων και των προσφύγων, αλλά το σημαντικότερο από όλα ήταν η τοκογλυφία. Έτσι αναπτύχθηκε το Αγροτοσυνεταιριστικό Κίνημα στην Άρτα. Οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί που έγιναν ήταν προμηθευτικοί και πιστωτικοί. Το κράτος όμως για να μειώσει την τοκογλυφία προχώρησε στην ίδρυση της Γεωργικής Τράπεζας και αργότερα της Αγροτικής. Η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Άρτας- Φιλιπιάδας, ιδρύθηκε το 1923 σύμφωνα με το νόμο 602/1915 "Περί Συνεταιρισμών". Η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Άρτας- Φιλιπιάδας, συνοπτικά ΕΑΣΑΦ αποτελεί δευτεροβάθμια Αγροτική Συνεταιριστική Οργάνωση (ΑΣΟ) και μέλη της είναι 120 πρωτοβάθμιες ΑΣΟ (αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις). Επίσης, είναι νομικό πρόσωπο και έχει εμπορική δραστηριότητα. Η ΕΑΣΑΦ αποτελεί μέλος της Πανελληνίας Συνομοσπονδίας Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΠΑΣΑΓΕΣ), η οποία είναι το ανώτατο ιδεολογικό και συντονιστικό όργανο, του αγροτικού συνεταιριστικού κινήματος της χώρας. Έδρα της είναι η Άρτα. Σκοπός της είναι να ενισχύσει το έργο των πρωτοβάθμιων αγροτικών συνεταιρισμών και να εφοδιάζει τα μέλη της με αγαθά. Ο νομός Άρτας είναι ένας αγροτικός νομός. Η οικονομία του στηρίζεται κυρίως στις καλλιέργειες των εσπεριδοειδών και της ελιάς, μετά στην κτηνοτροφία και την αλιεία. Το βασικότερο αγροτικό προϊόν της περιοχής είναι τα εσπεριδοειδή, συγκεκριμένα το πορτοκάλι και η κύρια εκμετάλλευσή του έχει να κάνει με τη χυμοποίηση. Επίσης, η ελαιοπαραγωγή στο νομό Άρτας είναι μονοκαλλιέργεια, η ελιά πωλείται πιο εύκολα από το πορτοκάλι. Αλλά υπάρχουν προβλήματα προώθησης της βιώσιμης ελιάς, γιατί οι αποδόσεις είναι μικρές και η παραγωγή ελαιόλαδου δεν αποδίδει έσοδα. Τέλος, ο συνεταιρισμός ως κοινωνικό-οικονομικό θεσμό στοχεύει στην βελτίωση και προαγωγή της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής κατάστασης των μελών του αλλά και της κοινωνίας. Έτσι λοιπόν, οι συνεταιρισμοί διαδραματίζουν το πιο σημαντικό ρόλο γιατί βοηθούν πρώτα την τοπική οικονομία και έπειτα την οικονομία της χώρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΑΛΛΑ ΕΙΔΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

4.1 Εισαγωγικές επισημάνσεις

Είναι γεγονός ότι σήμερα το ενδιαφέρον των αγροτών μας για τους συνεταιρισμούς είναι μειωμένο. Όμως παρόλα με αυτά υπάρχουν συνεταιρισμοί που μέσα σε περιόδους παρακμής αλλά και κρίσης μεγαλούργησαν αλλά και υπάρχουν σε τοπικό και πανελλαδικό επίπεδο. Μερικοί από αυτούς είναι ο χειροτεχνικός συνεταιρισμός γυναικών Πέτα, ο αγροτικός πτηνοτροφικός συνεταιρισμός Άρτας, ο αγροτικός συνεταιρισμός ακτινιδιοπαραγωγών, ο αγροτικός συνεταιρισμός ελαιοπαραγωγών καθώς και η Έβιον βιολογική μελισσοκομία.

4.2 Ο πτηνοτροφικός συνεταιρισμός Άρτας

«Ο πτηνοτροφικός Συνεταιρισμός Άρτας ιδρύθηκε το 1966 από 8 πτηνοτρόφους και σήμερα αριθμεί 157 μέλη. Θεωρείται δε μια από τις μεγαλύτερες πτηνοτροφικές μονάδες της χώρας και καλύπτει το σύνολο των δραστηριοτήτων του κλάδου της (παραγωγή, τυποποίηση, διανομή και εμπορία). Έχει τοπικούς αντιπροσώπους σε όλη τη χώρα και κεντρικά υποκαταστήματα, σε :

Αθήνα, με διανομή σε όλο το λεκανοπέδιο της Αττικής.

Θεσσαλονίκη, με διανομή σε όλη την Μακεδονία.

Λάρισα, με διανομή σε όλη την Θεσσαλία.

Ήπειρο & Πελοπόννησο, με αντιπροσώπους και με απευθείας διανομή από τα κεντρικά της Άρτας. Διαθέτει 100 ειδικά- ψυγεία αυτοκίνητα τα οποία διακινούν τα προϊόντα σε όλη την Ελλάδα. Απασχολεί 270 εργαζόμενους, 15 πτυχιούχους Ανώτατων Σχολών (κτηνιάτρους, χημικούς και οικονομολόγους,) και διοικείται από 7μελές Διοικητικό Συμβούλιο, με πρόεδρο τον κ. Λεωνίδα Τσιαντή. Αυτή την περίοδο πραγματοποιεί επενδύσεις 10.000.000 ευρώ, για εκσυγχρονισμό του Πτηνοσφαγείου και για τη Διαχείριση των Ζωικών αποβλήτων. Θεωρείται η μεγαλύτερη βιομηχανία της Άρτας και μια από τις μεγαλύτερες συνεταιριστικές της χώρας, η δε συμβολή του στην τοπική οικονομία είναι τεράστια.»(www.kotopoulaartas.gr)

«Ειδικότερα όμως, σε αυτούς τους χαλεπούς καιρούς που διανύουμε, είναι υποχρέωση όλων μας να υπάρχει ευαισθητοποίηση προς ευπαθείς ομάδες, δείχνοντας το «ανθρώπινο» πρόσωπό μας.

Ο ΑΠΣ Άρτας, με ευαισθησία και με έντονο το συναίσθημα της κοινωνικής αλληλεγγύης βοηθάει σε όλη τη διάρκεια του χρόνου κρατικούς φορείς, ιδρύματα, συλλόγους κλπ. με χορηγίες που βοηθούν το έργο των συνανθρώπων μας, προς άτομα που χρήζουν την ανάγκη όλων μας αλλά και την έμπρακτη συμπαράστασή μας.

Ενδεικτικά:

Δωρεές :

1. Τμήμα Εθελοντισμού Άρτας

2. Ι.Μ. Άρτας
3. Ι.Μ. Καρδίτσας
4. Δήμος Αρταίων (για τους άπορους)
5. ΟΚΑΝΑ - Οργανισμός Κατά των Ναρκωτικών

Πρόσφορα προϊόντων :

1. «Ο ΟΝΗΣΙΜΟΣ» Σύλλογος Συμπαράστασης Κρατουμένων
2. «Γαλήνη των ΑΜΕΑ»
3. «ΣΙΚΙΑΡΙΔΕΙΟ ΙΔΡΥΜΑ» Ίδρυμα Ειδικής Αγωγής και Επαγγελματικής Κατάρτισης για άτομα με Νοητική Υστέρηση.
4. «Η ΕΛΠΙΔΑ» Σύλλογος Συμπαράστασης Ορφανών-Εγκαταλελειμμένων-Κακοποιημένων και Αναπήρων Ανηλίκων.
5. Ιερός Ναός Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, Μεταμόρφωση Αττικής.»
(www.kotopoulaartas.gr)

4.3 Η Μελισσοκομία

Ένας άλλος κλάδος που έχει καλές ποιοτικές και ποσοτικές αποδόσεις, είναι αυτός της Μελισσοκομίας. Ο Μελισσοκομικός Συνεταιρισμός Ηπείρου, με έδρα την Άρτα, ιδρύθηκε το 1959 και απαριθμεί 71 μέλη. Παρέχει μία ολοκληρωμένη γκάμα προϊόντων όπως κυψέλες, κηρήθρες, τροφές, διάφορα εργαλεία μελισσοκομίας, υλικά συσκευασίας μελιού και γενικά όλα τα εφόδια που έχει ανάγκη ένας μελισσοκόμος. Επίσης διαθέτει μελισσοκομικά προϊόντα: μέλι (πορτοκαλιάς, ελάτης, ερείκης, πευκόμελο, θυμαρίσιο), γύρη, βασιλικό πολτό, πρόπολη και κερί. (<http://www.4ty.gr/merchant/28909/el/>).

Η μελισσοκομική χλωρίδα και στις ζώνες του νομού (πεδινή, ορεινή και ημιορεινή), εγγυάται και προεξοφλεί βιώσιμες εκμεταλλεύσεις. Υπάρχουν οι δυνατότητες, αλλά παντελώς αναξιοποίητες. Υπάρχει και τοπικός Συνεταιρισμός Μελισσοκόμων, ο οποίος αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα. Γενικότερα η μελισσοκομία στην Άρτα αντιμετωπίζει προβλήματα, γιατί δεν έχει γίνει συνείδηση, η δυναμική αυτού του κλάδου στις ελληνικές και ξένες αγορές, αν υπάρξει ανάλογη οργανωτική

δομή.(www.estia.hua.gr)

4.4 Η Αλιεία

Ο Αμβρακικός κόλπος έχει δυνατότητες παραγωγής ψαριών, που μπορεί να καλύψει τις ανάγκες όλης της χώρας. Είναι εθνικός πλούτος και όχι μόνον τοπικός. Εδώ και πολλές δεκαετίες, τα προγράμματα όλων των κομμάτων είχαν σε προτεραιότητα την προστασία, την αξιοποίηση και την εκμετάλλευση του Αμβρακικού κόλπου. Έγιναν δεκάδες μελέτες από ξένους και Έλληνες ειδικούς, ακόμη και από Ιάπωνες, που χαρακτήριζαν τον Αμβρακικό κόλπο πηγή πλούτου και "θησαυρό" για τους κατοίκους της περιοχής. Έγιναν δεκάδες προτάσεις, εκμετάλλευσης τους από ιδιώτες επιχειρηματίες και κύρια από Ιάπωνες, με όρους ιδιαίτερα επωφελείς για την περιφέρειά μας και για τη χώρα μας, αλλά οι τοπικές σκοπιμότητες δεν το επέτρεψαν. Στη δεκαετία του 1980 ιδρύθηκε η Εταιρεία Ανάπτυξης του Αμβρακικού, υποτίθεται για την αξιοποίησή τους αλλά ήταν και παραμένει μια εταιρεία διαχείρισης κοινοτικών κονδυλίων και προγραμμάτων μικρής εμβέλειας, όσον αφορά μόνον την προστασία και αυτή σε μικρά μεγέθη. Ο Αμβρακικός έχει μολυνθεί από απόβλητα, από φυτοφάρμακα και από άλλες αιτίες, ο πλούτος του χάνεται και η αλιεία σε αυτόν, διέρχεται μεγάλη κρίση.(www.estia.hua.gr)

4.5 ΑΣΕΑ (Αγροτικός συνεταιρισμός εκμετάλλευσης Ακτινιδίων)

Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Εκμετάλλευσης Ακτινιδίων βρίσκεται στο δημοτικό διαμέρισμα Αγίου Σπυρίδωνα Φιλοθέη Άρτας. Ιδρύθηκε το 1987 με 48 μέλη. Το συσκευαστήριο με τις εγκαταστάσεις και τους εξοπλισμούς δημιουργήθηκαν το 1997. Ο σκοπός του συνεταιρισμού είναι η παραγωγή ποιοτικών ακτινιδίων που θα ανταποκρίνονται στις προσδοκίες των πελατών και των συνεταιριζομένων, σεβόμενοι το περιβάλλον και προσπαθώντας για αειφόρο ανάπτυξη. Η έκταση που καλλιεργείται αυτή τη στιγμή και βρίσκεται σε παραγωγή είναι 560 στρέμματα ενώ έχουν φυτευτεί και βρίσκονται σε μελλοντική παραγωγή άλλα 230 στρέμματα. Η έκταση του συσκευαστηρίου είναι 5.625 μ. Οι σύγχρονες εγκαταστάσεις του συσκευαστηρίου διαθέτουν 230 τ.μ. ψυκτικών χώρων εγγυώνται τη σωστή συντήρηση των ακτινιδίων και εξασφαλίζουν την παροχή των προϊόντων για μεγάλο χρονικό διάστημα στους πελάτες. Ο συνεταιρισμός δραστηριοποιείται κυρίως με εξαγωγές. Τα

ακτινίδια εξάγονται κατά 90% σε Ρωσία, Πολωνία, Ρουμανία, Τσεχία, Αλβανία, Βουλγαρία, Ολλανδία, Αγγλία, Γερμανία, Γαλλία, Κύπρο, Αίγυπτο, Συρία, Λίβανο δημιουργώντας ένα δίκτυο πελατών που δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το προϊόν. Ο συνεταιρισμός είναι πιστοποιημένος κατά AGRO 2.1 και 2.2 καθώς και με 150 9001,150 2200 και HACCP. Χαρακτηρίζεται από υψηλής ποιότητας προϊόντα που ίσως θεωρούνται ανάμεσα στα καλύτερα στο κόσμο. Τα χαρακτηριστικά του εδάφους, το ιδανικό κλίμα της περιοχής, οι καλλιεργητικές φροντίδες και η συνεχής επιμόρφωση των παραγωγών συντελούν στο να παραχθεί το εξαιρετικής ποιότητας ακτινίδιο Άρτας, δίνοντας ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. (<https://sites.google.com/site/aktinid/>)

4.6 Κονσερβολιά Άρτας

«Η ελιά συναγωνίζεται με τα εσπεριδοειδή για την πρωτιά στον οικονομικό αγροτικό τομέα στην Άρτα. Στο Νομό Άρτας καλλιεργούνται περίπου 50.000 στρέμματα ελιάς με ένα εκατομμύριο δέντρα εκ των οποίων τα 700.000 είναι ενεργά. Στις ελιές ασχολούνται χιλιάδες οικογένειες. Είναι μια δουλειά που θέλει πολλά εργατικά χέρια και είναι σημαντικό αυτό στην απασχόληση του κόσμου. Η Κονσερβολιά Άρτας είναι αναγνωρισμένη από την Ευρωπαϊκή Ένωση ως Προϊόν Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης. Με την αναγνώριση αυτή παρέχεται η δυνατότητα στους παραγωγούς προϊόντων με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά να τα προωθήσουν ευκολότερα, πετυχαίνοντας έτσι καλύτερες τιμές, αφού οι καταναλωτές μπορούν να αναγνωρίζουν και να αγοράζουν τα ποιοτικά αυτά προϊόντα τα οποία φέρουν εγγυήσεις για την παραγωγή τους, την επεξεργασία τους και τη γεωγραφική τους καταγωγή.» (arta.artinoi.gr/index.pl?action=view&TOPIC=1006141254218ARCHIVE=DT_1006TXT8VIEWONE=1)

4.7 Η Δωδώνη και η συνεργασία της με τους κτηνοτρόφους

«Η Αγροτική Βιομηχανία Γάλακτος Ηπείρου ΔΩΔΩΝΗ Α.Ε. ιδρύθηκε στις 17/4/1963 από την Α.Τ.Ε και στις 6 Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών της Ηπείρου. Το μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας είναι 11.892.12 χιλιάδες ευρώ, ενώ το σύνολο ιδίων κεφαλαίων την 31/12/2012, ανέρχεται σε 32.210.95 χιλιάδες ευρώ. Αποκλειστική δραστηριότητα της

εταιρείας είναι η αγορά και η επεξεργασία γάλακτος για την παραγωγή και την εμπορία γαλακτοκομικών προϊόντων. Κατά το έτος 2012 η ΔΩΔΩΝΗ επεξεργάστηκε περίπου 70.000 τόνους γάλα. Προμηθεύεται γάλα από 6000 παραγωγούς-κτηνοτρόφους, συναλλάσσεται με 350 μόνιμους εργαζομένους, 240 εποχιακούς και 90 παραλήπτες γάλακτος, παίζοντας έτσι έναν καθοριστικό ρόλο στην οικονομική δραστηριότητα της περιφέρειας Ηπείρου.» (<http://www.dodoni.eu/page/genika>)

Όπως καταγγέλλουν οι κτηνοτρόφοι στην τοπική εφημερίδα οι "Νέοι Αγώνες" η γαλακτοβιομηχανία καθυστερεί για μεγάλο χρονικό διάστημα να τους εξοφλήσει. Από την άλλη πλευρά οι κτηνοτρόφοι είναι υποχρεωμένοι χωρίς να εισπράττουν τα δεδουλευμένα τους να πληρώσουν το Φ.Π.Α. και να ταΐσουν τις οικογένειες τους και τα ζώα τους. Όμως κατά τον ισχυρισμό των παραγωγών ότι η ΔΩΔΩΝΗ δεν τους έχει πληρώσει για το γάλα που έχουν παραδώσει κατά τους καλοκαιρινούς μήνες του έτους 2012. Παρ' όλα αυτά όμως τους έδωσε ένα μικρό μερίδιο στις αρχές του χρόνου 2013. Οι επιταγές που δόθηκαν στους κτηνοτρόφους από τη γαλακτοβιομηχανία το καλοκαίρι του 2012 για την αγορά ζωοτροφών, ήταν εξοφλητέες το περασμένο Δεκέμβριο. Τα ποσά αυτά έφταναν στα 7 εκατομμύρια ευρώ. Αυτό δημιούργησε μια "εμπλοκή στις πληρωμές" της γαλακτοβιομηχανίας και για αυτό υπήρξε αυτή η καθυστέρηση", τόνισαν στην τοπική εφημερίδα οι εκπρόσωποι της Δωδώνης.»

(" Πληρώστε άμεσα τους αγρότες" 27/6/2013 Νέοι Αγώνες)
«Η κατάσταση είναι τραγική για τους κτηνοτρόφους της Ηπείρου. Σύμφωνα με όσα λεγόταν η πώληση της Δωδώνης θα έφερνε καλύτερες ημέρες στην κτηνοτροφία της περιοχής, θα πρέπει σήμερα να απολογηθούν, δήλωσε από την πλευρά του στην τοπική εφημερίδα ο εκπρόσωπος των κτηνοτροφικών Συνεταιρισμών της Ηπείρου κ. Μιχάλης Τζίμας. Παρόλα αυτά όμως η νέα διοίκηση της γαλακτοβιομηχανίας, είναι απαράδεκτη. Καμία σχέση με το προηγούμενο καθεστώς διοίκησης. Για αυτό πολλοί κτηνοτρόφοι προσπαθούν να έρθουν σε συμφωνίες, με εταιρείες, όπως η "Καράλης" που έχει έδρα στη Φιλιππιάδα, η "Ηπειρος" με έδρα την Άρτα, αλλά και η "Όλυμπος" από τη Θεσσαλία. Πάνω από 1000 κτηνοτρόφοι έχουν προχωρήσει σε συνεργασίες με άλλες γαλακτοβιομηχανίες. Όμως μεγάλος αριθμός έχει εγκαταλείψει την παραγωγή. Από τους 6000 κτηνοτρόφους, που συνεργαζόταν με τη ΔΩΔΩΝΗ με το παλαιό καθεστώς διοίκησης σήμερα πρέπει να είναι λιγότεροι από 5000», πρόσθεσε. Από την πλευρά της η

διοίκηση υποστηρίζει ότι σήμερα συνεργάζεται με περίπου 6000 κτηνοτρόφους της Ηπείρου. Όμως, εκτός από τις καθυστερήσεις στις πληρωμές, το νέο τιμολόγιο της εταιρείας έφερε μείωση και των τιμών. Η νέα τιμολογιακή πολιτική, που ανακοινώθηκε από την γαλακτοβιομηχανία, ουσιαστικά διαχωρίζει και κατηγοριοποιεί τους παραγωγούς, με βάση τις ποσότητες που παραδίδουν στην βιομηχανία».(<http://agrotypos.gr>)

4.8 Σύνοψη

Συνοπτικά υπάρχουν πολλοί αγροτικοί συνεταιρισμοί που αναδέχθηκαν στην περιοχή της Άρτας. Ο Πτηνοτροφικός Συνεταιρισμός είναι από τους μεγαλύτερους συνεταιρισμούς της Άρτας και ιδρύθηκε το 1966. Θεωρείται από τις μεγαλύτερες πτηνοτροφικές μονάδες της χώρας. Έχει τοπικούς αντιπροσώπους σε όλη τη χώρα και κεντρικά υποκαταστήματα στην Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Ήπειρο και Πελοπόννησο. Απασχολεί 270 εργαζόμενους. Ο αγροτικός πτηνοτροφικός Άρτας βοηθάει σε όλη την διάρκεια του χρόνου με δωρεές, ιδρύματα και συλλόγους. Η μελισσοκομία είναι ένας κλάδος που υπόσχεται καλές ποιοτικές και ποσοτικές αποδόσεις. Ο μελισσοκομικός Συνεταιρισμός Ηπείρου, ιδρύθηκε το 1959 και έχει 71 μέλη, έδρα του είναι η Άρτα. Υπάρχει επίσης και ο τοπικός Συνεταιρισμός Μελισσοκόμων, ο οποίος αντιμετωπίζει πολλά προβλήματα, όπως και ο τομέας της Μελισσοκομίας, ενώ υπάρχουν οι δυνατότητες αλλά είναι παντελώς αναξιοποίητες. Η αλιεία στην Άρτα έχει εθνικό και όχι μόνο τοπικό πλούτο, γιατί ο Αμβρακικός κόλπος, έχει δυνατότητες παραγωγής ψαριών που καλύπτει όλη την χώρα. Πολλοί θεώρησαν τον Αμβρακικό κόλπο πηγή πλούτου και "θησαυρό" για τους κατοίκους της περιοχής, επίσης έγιναν αρκετές προτάσεις για την εκμετάλλευση του από επιχειρηματίες και κυρίως Ιάπωνες με επωφελείς όρους για την περιφέρεια και την χώρα μας αλλά δεν το επέτρεψαν οι τοπικές σκοπιμότητες. Το 1980 ιδρύθηκε η εταιρεία ανάπτυξης του Αμβρακικού. Ο αγροτικός Συνεταιρισμός Εκμετάλλευσης Ακτινιδίων ιδρύθηκε το 1987 με 48 μέλη και χαρακτηρίζεται από υψηλής ποιότητας προϊόντα. Ο συνεταιρισμός δραστηριοποιείται κυρίως με εξαγωγές. Η Κονσερβολιά Άρτας είναι αναγνωρισμένη από την Ευρωπαϊκή Ένωση ως προϊόν Προστατευόμενης Γεωργικής Ένδειξης. Με την αναγνώριση αυτή παρέχεται η δυνατότητα στους παραγωγούς προϊόντων, να τα προωθήσουν ευκολότερα, πετυχαίνοντας έτσι καλύτερες τιμές, αφού οι

καταναλωτές μπορούν να αναγνωρίζουν και να αγοράζουν τα ποιοτικά προϊόντα τα οποία φέρουν εγγυήσεις για την επεξεργασίας τους και την γεωγραφική τους καταγωγή. Η Αγροτική Βιομηχανία Γάλακτος Ηπείρου Δωδώνη Α.Ε. ιδρύθηκε στις 17/4/1963 από την Α.Τ.Ε και στις 6 ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών της Ηπείρου, παίζει σημαντικό ρόλο στην οικονομία της Ηπείρου. Αποκλειστική δραστηριότητα της εταιρείας είναι η αγορά και η επεξεργασία γάλακτος για την παραγωγή και την εμπορία γαλακτοκομικών προϊόντων. Όμως υπάρχουν πολλά προβλήματα με την συνεργασία τους, με τους κτηνοτρόφους γιατί η γαλακτοβιομηχανία καθυστερεί για μεγάλο χρονικό διάστημα να τους εξοφλήσει. Επίσης, οι κτηνοτρόφοι είναι υποχρεωμένοι χωρίς να εισπράττουν τα δεδουλευμένα τους να πληρώσουν το Φ.Π.Α και να ταΐσουν τις οικογένειές τους. Οι κτηνοτρόφοι σύμφωνα με όσα λεγόταν με την πώληση της Δωδώνης θα έφερνε καλύτερα αποτελέσματα στον τομέας τους. Πολλοί από τους κτηνοτρόφους συνεργάστηκαν με άλλες γαλακτοβιομηχανίες στην περιοχή της Άρτας, καθώς και με την Θεσσαλία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Η ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ
ΤΟΠΙΚΟ ΤΥΠΟ

5.1 Αποτύπωση των δημοσιευμάτων κατά την περίοδο 2012 και 2013

Σύμφωνα με δημοσιεύματα του τοπικού τύπου "Ηχώ της Άρτας" και "Μαχητής" την περίοδο 2012 και 2013 είναι αρκετά εκείνα που αναφέρονται για την αγροτική οικονομία και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι αγρότες της περιοχής.

Κατά το χρονικό έτος 2012 η οικονομία του Νομού Άρτας έχει τελματώσει εξαιτίας των προβλημάτων είσπραξης στον αγροτικό χώρο. Οι τιμές των προϊόντων είναι πολύ χαμηλές, οι παραγωγοί δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν γιατί το κόστος παραγωγής ανεβαίνει, οι εισφορές στα ασφάλιστρα αυξάνονται και τα συνεταιριστικά συσκευαστήρια διαλύθηκαν εξαιτίας των πολιτικών που εφάρμοσαν οι κυβερνήσεις, για αυτό δεν υπάρχει υποδομή στήριξης των αγροτών. Όμως εκτός των άλλων οι καιρικές συνθήκες δεν επιτρέπουν την συγκομιδή των προϊόντων και έτσι η σοδειά καταστράφηκε. Για αυτό το λόγο οι τοπικοί φορείς κάνουν ενέργειες έτσι ώστε οι αγρότες να αποζημιωθούν καθώς το αγροτικό εισόδημα συνεχώς συρρικνώνεται. Μεγάλος σύμμαχος των αγροτών είναι η ΕΑΣΑΦ που σε κάθε πρόβλημά τους μικρό ή μεγάλο είναι μπροστά και τους βοηθά. Η αλλαγή προέδρου της ΕΑΣΑΦ δημιουργεί καινούργιους στόχους, όπως η δραστηριοποίηση στον τομέα της εμπορίας των αγροτικών προϊόντων και των αγροεφοδίων καθώς, και τη βελτίωση των οικονομικών της ένωσης.

Το ζήτημα της αγροτικής ανάπτυξης όμως είναι σε κρίσιμο σημείο καθώς υπάρχουν πολλά προβλήματα αλλά και δυσπιστία από την πλευρά των αγροτών. Αυτό επαληθεύεται μέσα από την γραφειοκρατία που εμποδίζει και καταστρέφει κάθε δημιουργική προσπάθεια για προκοπή και ανάπτυξη καθώς δεν έχει προκηρυχθεί κανένα πρόγραμμα για νέους αγρότες αφού δεν έχουν αποπληρωθεί από τα προγράμματα που έγιναν παλιότερα. Για να αναπτυχθεί λοιπόν η οικονομία θα πρέπει να δημιουργηθούν δημοπρατήρια προϊόντων όπου θα είναι ευκολότερη η πρόσβαση των αγροτικών κτηνοτροφικών προϊόντων στη χοντρική χωρίς τη διαμεσολάβηση του εμπορίου εξασφαλίζοντας αξιοπρεπές εισόδημα για τους παραγωγούς. Θα πρέπει να

δημιουργηθούν στην εσωτερική αγορά πόλοι ουσιαστικού ανταγωνισμού με σοβαρό ρυθμιστικό ρόλο στην εθνική αγορά και ανταλλαγή προϊόντων μεταξύ περιφερειακών αγορών όλης της χώρας. Έτσι θα βοηθήσουν στο μηχανισμό ελέγχου των εισαγόμενων προϊόντων στην ελληνική αγορά και να προσαρμοστούν με τα δεδομένα της οργάνωσης και της ανάπτυξης της περιοχής.

("ΗΧΩ ΤΗΣ ΑΡΤΑΣ" ΚΑΙ "ΜΑΧΗΤΗΣ"ΕΤΟΣ 2012)

Κατά το χρονολογικό έτος 2013 η αγροτική παραγωγή βρισκόταν στο "έλεος του θεού" καθώς υπάρχει μεγάλη ακαρπία για αυτό ο Αγροτικός Συνεταιρισμός προσπαθήσει να βοηθήσει όσο το δυνατόν περισσότερο μπορεί. Όμως σοβαρά προβλήματα εμποδίζουν στην ανάπτυξη καθώς οι αγρότες δεν έχουν πάρει πίσω το ΦΠΑ γι' αυτό δεν μπορούν να προβούν σε ενέργειες ανάπτυξης. Ακόμα η φορολόγηση των αγροτεμαχίων κάνει πιο δύσκολη τη ζωή των αγροτών καθώς δεν έχουν να πληρώσουν. Άλλο ένα πρόβλημα που υπάρχει είναι το μεγαλύτερο κόστος των πρώτων υλών και της ενέργειας καθώς υπονομεύει την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων και συνθλίβει τους αγρότες. Παρόλα αυτά όμως γίνονται προσπάθειες μέσα από διάφορες εκδηλώσεις για να αναδείξουν τα προβλήματα και να προτείνουν λύσεις έτσι ώστε η αγροτική οικονομία της Άρτας να αναπτυχθεί. Σημαντικό ρόλο λοιπόν στην περιοχή παίζει η αγροτοκτηνοτροφία που θα λειτουργήσει "ως μοχλός ανάπτυξης της οικονομίας."

("ΗΧΩ ΤΗΣ ΑΡΤΑΣ" ΚΑΙ "ΜΑΧΗΤΗΣ"ΕΤΟΣ 2013)

5.2 Ανάδειξη της θετικής προσφοράς των συνεταιρισμών στους αγρότες και την τοπική οικονομία

Η προσφορά των συνεταιρισμών στους αγρότες και στην τοπική οικονομία είναι σημαντική καθώς με τις διάφορες δραστηριότητές τους οι συνεταιρισμοί συμβάλουν στην αύξηση της απασχόλησης των αγροτών. Η θέση του πρωτογενούς τομέα στην

ελληνική οικονομία εξακολουθεί να παραμένει σημαντική, καθώς μπορεί να εκμεταλλευτεί την έκταση και το μέγεθος του πληθυσμού των κυρίως περιοχών, από ότι των αστικών. Σημειώνεται όμως ότι η μείωση της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα κυμαίνεται σε μικρό ποσοστό , έναντι της σημαντικά μεγαλύτερης κάμψης στις κατασκευές, στην μεταποίηση και στο εμπόριο καλύπτοντας αμέσως μετά το εμπόριο τον μεγαλύτερο αριθμό απασχολούμενων με μικρή απόσταση από τον κλάδο της μεταποίησης του τουρισμού και των κατασκευών. « Γενικότερα όμως οι κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις είναι μια ιδέα την οποία η Ευρώπη έχει ήδη αγκαλιάσει και αποδεικνύεται πώς λειτουργεί αποτελεσματικά καθώς η αλληλοβοήθεια συμβαδίζει με την επιχειρηματικότητα. Οι τοπικές κοινωνίες γίνονται πιο ανθρώπινες και οι άνθρωποι δημιουργούν πιο σφιχτούς δεσμούς αλληλεγγύης μεταξύ τους. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι τοπικοί σύλλογοι που εκπαιδεύουν συνανθρώπους μας με κινητικές δυσκολίες, αποκτώντας εργασιακές δεξιότητες ώστε να εισέλθουν στην αγορά εργασίας. Επίσης οι αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί που υπάρχουν σε όλη την επικράτεια, όπως διάφοροι γυναικείοι συνεταιρισμοί όπου έχουν ιδρυθεί με σκοπό την παραγωγή τοπικών προϊόντων διαφημίζοντας παράλληλα τον τόπο τους και ενισχύοντας την τοπική παραγωγή. Ακόμη σημαντικές κοινωνικές επιχειρήσεις αποτελούν και οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί «ένταξης» όπου ψυχικά ασθενείς, γιατροί και τοπικοί επιχειρηματίες συνεταιρίζονται, προσφέροντας θέσεις εργασίας στους πάσχοντες ασθενείς για την άρση του κοινωνικοοικονομικού αποκλεισμού που υφίστανται.»(socialactivism.gr/index.php/koinoniki-oikonomia/135-κοινωνικοι-συνεταιρισμοι-απεναντι-στον-οικονομικο-κοινωνικο-αποκλεισμο)

Στην περίπτωση της Άρτας η ΕΑΣΑΦ είναι δίπλα στους αγρότες είτε έχουν μεγάλο πρόβλημα είτε μικρό. Βοηθά στην συγκέντρωση και την εμπορία των εσπεριδοειδών είτε στο εσωτερικό είτε στο εξωτερικό. Παρεμβαίνει σε κάθε κρίσιμο σημείο των αγροτών και εξυπηρετεί τις ανάγκες /απαιτήσεις των μελών της και των αγροτών της Άρτας. Τέλος πολλά μέλη της γεωργικής οικογένειας βρίσκουν απασχόληση στο συσκευαστήριο ή και στις άλλου είδους βιομηχανίες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων, συνήθως σε εποχική βάση.

5.3 Παρουσίαση προβλημάτων και τρόποι αντιμετώπισης

Υπάρχουν πολλά προβλήματα στον αγροτικό χώρο της Άρτας που δεν μπορούν οι αγρότες να τα αντιμετωπίσουν. Οι αποζημιώσεις στο κτηνοτροφικό κεφάλαιο δεν δίνονται, οι τιμές πώλησης των αγροτικών προϊόντων είναι εξευτελιστικές, ενώ το κόστος καλλιέργειας είναι απλησίαστο. Οι αγρότες έχασαν το εισόδημά τους, καθώς ο διεθνής εμπορικός μηχανισμός έριξε τις τιμές των παραγωγών. Ακόμη μειώθηκαν οι αγροτικές επιδοτήσεις προκειμένου να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα. Η τεχνολογική εξέλιξη υπήρξε ιδιαίτερα γρήγορη σε πολλούς βασικούς τομείς της γεωργίας/κτηνοτροφίας με αποτέλεσμα την αύξηση της παραγωγής και την πτώση της τιμής. Η πτώση αυτή των τιμών προκαλεί συμπίεση των εισοδημάτων κυρίως των παραγωγών που δεν υιοθέτησαν αμέσως την προηγμένη τεχνολογία ώστε να μειώσουν παράλληλα και το κόστος παραγωγής τους. Σύμφωνα με τα δημοσιεύματα από τις τοπικές εφημερίδες της περιοχής οι τοπικοί φορείς κάνουν προσπάθειες για μια νέα πολιτική που θα βασίζεται στη μείωση του κόστους καλλιέργειας, στην ενίσχυση της γεωργικής έρευνας και στην αναδιάρθρωση των καλλιεργειών. Θα πρέπει λοιπόν οι αγρότες να δημιουργούν τα τοπικά προϊόντα με ιδιαιτερότητα και υψηλές προδιαγραφές ποιότητας. Σύμφωνα με την νέα πολιτική θα υπάρξουν προγράμματα εκπαίδευσης για τους νέους αγρότες από καταρτισμένα στελέχη που θα έχουν γνώση και της τελευταίας λεπτομέρειας της παραγωγής. Στόχος λοιπόν είναι η μεταποίηση των αγροτικών προϊόντων σε τρόφιμα υψηλής διατροφικής αξίας και η σύνδεση με τον τουρισμό.

5.4 Η περιπέτεια της Δωδώνης στο επίκεντρο των δημοσιευμάτων του τοπικού τύπου

Σύμφωνα με δημοσιεύματα της τοπικής εφημερίδας " ΗΧΩ της Άρτας" η Αγροτική

Βιομηχανία Γάλακτος Ηπείρου Δωδώνη Α.Ε αποτελεί το μοναδικό παράδειγμα του Κρατικό- Συνεταιριστικού αγροτικού τομέα το οποίο όχι μόνο πέτυχε, αλλά αποτελεί και λαμπρό παράδειγμα για μίμηση. η διοίκηση όμως της ΑΤΕΒΑΝΚ προχώρησε άμεσα στην διαδικασία πώλησης μετοχών που κατείχε στη Δωδώνη και το Μάρτιο του 2012 κατατέθηκαν οι πρώτες προσφορές για την απόκτηση ποσοστού 67,77% που κατείχε η ΑΤΕ. Υπήρξαν περισσότερες από 10 προσφορές τόσο από το εξωτερικό όσο και από το εσωτερικό σύμφωνα με την αναλυτική διακήρυξη του διαγωνισμού. Πριν την ανακοίνωση των εταιριών που προκρίθηκαν οι ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών Ηπείρου ανακοίνωσαν την εξεύρεση στρατηγικού επενδυτή- συνεργάτη που δεν ήταν άλλος από την ΒΙΚΟΣ Α.Ε. Όμως η ΑΤΕ ήθελε να πουλήσει τις μετοχές σε τρίτο επενδυτή που δεν έχει παρουσία στο υφιστάμενο μετοχικό σχήμα της εταιρίας. Έτσι η προσπάθεια των ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών δεν είχε αποτέλεσμα καθώς απορρίφθηκε την πρότασή τους και η επιλογή των υποψηφίων δεν έγινε με δίκαιο τρόπο όπως αναφέρουν οι πηγές.

("ΗΧΩ ΤΗΣ ΑΡΤΑΣ" ΕΤΟΣ 2012)

Οι προτάσεις που προκρίθηκαν για τον διαγωνισμό ήταν οι εξής :

- Η κοινοπραξία Simos foods (10%) και (90%) του Ρωσικού Επενδυτικού Ομίλου SI Capital
- Η ελληνική Γαλακτοβιομηχανία «Όλυμπος Τυράς Α.Ε»
- Ο Γαλλικός Όμιλος Lactai IS.

Η πρόκριση αυτών δημιούργησε εντάσεις και προκάλεσε την αντίδραση των ενώσεων Συνεταιρισμών γιατί ήταν αντίθετοι με το άρθρο 8 του καταστατικού που προβλέπει ότι εάν η Τράπεζα θέλει να αποχωρήσει από τη «Δωδώνη» οι μετοχές της πρέπει να επιστρέψουν στους αγροτικούς συνεταιρισμούς που είναι μέτοχοι μειοψηφίας μάλιστα βάση την αξία της εταιρίας που καταγράφεται στους ισολογισμούς.

Βέβαια οι ενώσεις έκαναν αρκετές προσπάθειες πριν και μετά την επιλογή των εταιριών αυτών για πιθανή συνεργασία μαζί τους αλλά «δεν βρέθηκε κοινός τόπος συνεννόησης για μελλοντική συνεργασία». Νικήτρια του διαγωνισμού αυτού αναδείχθηκε η

κοινοπραξία Simos food GROUP- SI Capital Partners με συγκεκριμένες συμβατικές υποχρεώσεις . ("ΗΧΩ ΤΗΣ ΑΡΤΑΣ" ΕΤΟΣ 2012)

Σύμφωνα με των Strategic initiatives η Δωδώνη χρειάζεται κεφάλαια για να αναπτυχθεί η επιχείρηση και κεφάλαια για να στηριχθεί η ελληνική παραγωγή .

Οι θέσεις των ΕΑΣ για την γαλακτοβιομηχανία «ΔΩΔΩΝΗ» οι οποίες έχουν εκφραστεί είναι :

- Η «ΔΩΔΩΝΗ» να παραμείνει στους φυσικούς της φορείς που είναι οι σημερινοί μέτοχοι συνεταιρισμοί, οι παραγωγοί, οι κτηνοτρόφοι που εκφράζονται σήμερα από τα συλλογικά τους όργανα.
- Αποκατάσταση της αδικίας και η επιστροφή του 7,7% στις ενώσεις μετόχους.
- Συνέχιση της λειτουργίας της εταιρίας μέσα από την ηπειρωτική ζώνη γάλακτος και των ποιοτικών προϊόντων που παράγονται με βάση ο ανωτέρας ποιότητας και χαρακτηριστικών γάλα της περιοχής μας, τα οποία σε αντίθετη περίπτωση και σε τυχόν εμπλοκή άλλων στην εταιρία, είναι σίγουρο ότι θα αλλοιωθούν.

Σύμφωνα με τον πρόεδρο της «ΔΩΔΩΝΗΣ» Μάικλ ο Νηλ προτεραιότητα της επιχείρησης είναι η άριστη σχέση με τους παραγωγούς, η καλή ποιότητα ύλης και να διατηρηθεί το πολύ καλό όνομα της ΔΩΔΩΝΗΣ. Στόχος λοιπόν είναι η ανάπτυξη της Δωδώνης εντός και εκτός Ελλάδας. (Ηχώ της 'Αρτας "Πρόεδρος της Δωδώνη ο Michael o Neil" 8/11/2012)

5.5 Η εξαγωγή ελληνικών προϊόντων της Ελλάδας και ιδιαίτερα της Ηπείρου

«Μπορεί η ελληνική οικονομία να βρίσκεται σε ύφεση και τα τελευταία χρόνια οι δείκτες να σημειώνουν αρνητική πορεία, οι ελληνικές εξαγωγές όμως συνεχίζουν να είναι παράγοντας που φέρνει έσοδα στον κλάδο. Η Ελλάδα αποδεικνύεται βασικός

προμηθευτής αγροτικών προϊόντων στις χώρες του ΟΟΣΑ και παγκόσμια δύναμη στην ιχθυοκαλλιέργεια, τα οπωροκηπευτικά, την ελιά και το ελαιόλαδο, το βαμβάκι, ενώ διαθέτει περισσότερα από 100 προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης και Γεωγραφικής Ένδειξης, όπως πρόσφατα επισημοποιήθηκε και από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Ο αγροτοδιατροφικός τομέας της χώρας κερδίζει διαρκώς μερίδια στις διεθνείς αγορές και σύμφωνα με έρευνα του Πανελληνίου Συνδέσμου Εξαγωγέων, σχεδόν το 30 % των νέων επιχειρήσεων που αποκτούν σήμερα εξαγωγικό προσανατολισμό, αφορά τα προϊόντα διατροφής της ελληνικής γης.»(www.helasforce.com/blog/i-monadikotita-ton-ellinikon-agrotikon-proionton-stis-xenes-agores/)

Οι ελιές αποτελούν ένα εκ των πλέον σημαντικών ελληνικών προϊόντων στις ΗΠΑ. Άλλωστε οι ΗΠΑ αποτελούν το σημαντικότερο εξαγωγικό προορισμό της ελληνικής ελιάς καθώς τυγχάνουν μεγάλης αναγνώρισης μεταξύ των Αμερικανών καταναλωτών και παρουσιάζουν σπουδαίες δυνατότητες διεύρυνσης μεριδίου αγοράς. Συνεχί βελτίωση παρουσιάζουν οι εξαγωγικές επιδόσεις της Ελλάδας σε ότι αφορά τα τυροκομικά προϊόντα. Μάλιστα σε ορισμένες ειδικές κατηγορίες ,όπως το τυρί από πηγμένο γάλα, η Ελλάδα ήταν ο μοναδικός προμηθευτής των ΗΠΑ το 2012.(www.skai.gr/news/finance/article/239965/elies-lavrakia-agogoi **kai xyrafakia-kerdizoun-tis-agores-ton-ipa**)

«Στροφή των καταναλωτών της Βουλγαρίας προς τα ελληνικά ποιοτικά φρούτα και λαχανικά έχουμε τα τελευταία χρόνια ενώ την ίδια στιγμή οι Έλληνες ζητάνε τη συνέχιση των ελέγχων στα σύνορα ώστε να αποτραπεί η διακίνηση ατυποποίητων προϊόντων. Η Ελλάδα εξάγει παραδοσιακά σημαντικές ποσότητες νωπών φρούτων και λαχανικών στη Βουλγαρία, έχοντας εδραιώσει τη θέση της στην αγορά της χώρας.»(www.grevena.gov.gr/index.php/enimerosi/agrotika-new/1022-thetikes-oi-pr-ooptikes-exagwgis.ht)

Συγκεκριμένα τώρα στην Ήπειρο τα γαλακτοκομικά προϊόντα, τα κοτόπουλα, το κρέας, το ψάρι, το κρασί, το τσίπουρο ,τα αρωματικά βότανα, το μέλι και τα παραδοσιακά γλυκά και ζυμαρικά θεωρούνται ο βασικός αγροδιατροφικός «θησαυρός» της Ηπείρου. Από το σύνολο των τοπικών διατροφικών προϊόντων λίγα εξάγονται ενώ υπό

προϋποθέσεις θα μπορούσε να ενισχυθεί η εξωστρέφεια των προϊόντων τόσο στην εγχώρια , όσο και στις διεθνείς αγορές είναι οι χονδρέμποροι και ακολουθούν σε βαθμό σημαντικότητας τα Super Markets. (romiazirou.blogspot.gr/2014/04/blog-post_7999.html)

Ο Νομός Ιωαννίνων είναι πρώτος σε εξαγωγιμότητα αγροτικών προϊόντων για την περιφέρεια της Ηπείρου. Κυριότερο εξαγωγικό προϊόν του νομού Ιωαννίνων είναι τα γαλακτοκομικά, ο κλάδος των κρεάτων και τα αλκοολούχα ποτά. Δεύτερος στην κατάταξη είναι ο νομός Άρτας που εξάγει γαλακτοκομικά, νωπούς καρπούς και φρούτα. Ο νομός Πρέβεζας εξάγει προϊόντα σπόρων και λοιπών καρπών. Τελευταίος στην κατάταξη είναι ο νομός Θεσπρωτίας που εξάγει προϊόντα λιπών και ελαίων. Κυριότερο όμως εξαγωγίμο προϊόν είναι οι καρποί, τα νωπά φρούτα καθώς και τα καπνά και τα αλκοολούχα ποτά.

5.6 Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές εξαγωγές

«Κρίσιμος δείκτης που διαφοροποιεί την Ελλάδα από τις άλλες "μνημονιακές" χώρες είναι η ασθενική επίδοσή της στο τομέα των εξαγωγών λόγω πολλών προβλημάτων που αντιμετωπίζει. Ο "αθέμιτος ανταγωνισμός" της παράνομης διακίνησης νωπών φρούτων και λαχανικών, η εγγυητική επιστολή που δεν μπορεί να διασφαλίσει τους παραγωγούς, οι υψηλοί δασμοί στις τρίτες χώρες, η εποχιακή δραστηριότητα του κλάδου της μεταποίησης και κυρίως η ανυπαρξία ισχυρών συνεταιρισμών και ομάδων παραγωγών, που θα συγκεντρώνουν τα προϊόντα και θα διακινούν στις αγορές του εξωτερικού».(larissanet.gr/2014/07/24/xethoriase-kai-to-sucess-story-ton-exagogon/)

⋮

Πιο συγκεκριμένα, οι κύριοι παράγοντες που επέδρασαν αρνητικά τόσο στο θέμα του κόστους, όσο και στο θέμα της ποιότητας των προϊόντων μας είναι η μειωμένη ανταγωνιστικότητα της οικονομίας εξαιτίας των μειωμένων ιδιωτικών επενδύσεων, άρα μη βελτίωση της παραγωγικότητας της οικονομίας και της ασύμμετρης αύξησης των τιμών των μη εμπορεύσιμων αγαθών, κάτι που επηρέασε αρνητικά τα άμεσα κοστολόγια των εξαγωγικών επιχειρήσεων. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ίδια η φύση του προϊόντος σε συνδυασμό με την ποικιλία, την ποιότητα, την υγιεινότητα και την όλη την

εμφάνιση που αποτελεί τη βασική παράμετρο που θα ελκύσει τον καταναλωτή, ανταποκρινόμενη στην ικανοποίηση των προτιμήσεων και απαιτήσεών του. Η γραφειοκρατία και το δύσκαμπτο πλαίσιο λειτουργίας του δημόσιου τομέα αλλά και της αγοράς εργασίας που λειτούργησε ανασταλτικά στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων και αύξησε έμμεσα το κόστος λειτουργίας τους. Η αδυναμία αρκετών ελληνικών επιχειρήσεων να αναπτύξουν και να προωθήσουν με σταθερότητα και σαφή προσανατολισμό σε καινοτόμα προϊόντα-διασφαλίζοντας έτσι διαχρονικά περισσότερες και με μεγαλύτερα περιθώρια κέρδους πωλήσεις και να κινούνται με βάση τη λογική του γρήγορου κέρδους. Οι Έλληνες εξαγωγείς δίνουν περισσότερη βαρύτητα στο προϊόν και στην τιμή παρά στα δίκτυα διανομής. Αυτό μάλλον αιτιολογεί και το γιατί οι Έλληνες δύσκολα προσεγγίζουν τις χώρες με δομημένα δίκτυα ενώ νιώθουν περισσότερο άνετα σε χώρες με αδόμητα δίκτυα.**(eureka.lib.teith.gr:8080/bitstream/handle/10184/4414/siskoglou/pdf?sequene=1)**

Ένα ακόμη σημαντικό πρόβλημα είναι η μη αναγνώριση από το ελληνικό κράτος της εποχιακής δραστηριότητας του κλάδου της μεταποίησης αγροτικών προϊόντων. Η έλλειψη χρηματοδότησης προς τις επιχειρήσεις είναι ένα από τα σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές εξαγωγές καθώς, υπάρχει πλέον απογοήτευση και από την πλευρά των επιχειρήσεων σε σχέση με τον τραπεζικό δανεισμό.»**(larissanet.gr/2014/07/24/xethoriase-kai-to-succes-story-ton-exagogon/)**__
«Η κρατικοποίηση που αντιμετωπίζουν οι εξαγωγές είναι και αυτό ένα σημαντικό πρόβλημα καθώς τα εθνικά κράτη συνειδητοποιούν όλο και περισσότερο την σημασία των ξένων επενδύσεων που παρουσιάζονται ως απαραίτητη προϋπόθεση ανάπτυξης. Τέλος οι συναλλαγματικοί έλεγχοι περιορίζουν το ποσό του ξένου συναλλάγματος και οι περιορισμοί εμποδίζουν την ελεύθερη ανταλλαγή εμπορευμάτων μεταξύ των κρατών.»**(eureka.lib.teith.gr:8080/bitstream/handle/10184/4414/siskoglou/pdf?sequene=1)**

Χαρακτηριστικό παράδειγμα προβλήματος των ελληνικών εξαγωγών είναι το εμπόριο της Ρωσίας στις εισαγωγές αγροτικών προϊόντων από χώρες οι οποίες έχουν επιβάλλει κυρώσεις για αυτό σταματούν τις εισαγωγές προϊόντων από την Ελλάδα και άλλες χώρες. Η αξία των συνολικών εξαγωγών της Ελλάδας στη Ρωσία αγγίζει το επίπεδο των

406 εκατ. ευρώ. Το 41,5% των ελληνικών εξαγωγών καλύπτουν τα αγροτικά προϊόντα. Ρωσία και Ουκρανία να απορροφούν το 18% των συνολικών εξαγωγών οπωροκηπευτικών, το 50% των εξαγωγών φράουλας και σχεδόν το 25% των εξαγωγών ροδάκινου (νωπό και κομπόστα). Σύμφωνα με τον Πανελλήνιο Σύνδεσμο Εξαγωγέων τα κυριότερα προϊόντα του αγροτικού τομέα που κατευθύνονται στη ρωσική αγορά είναι τα νωπά ακτινίδια, με την αξία των εξαγωγών τους να φτάνει τα 25,7 εκατ. ευρώ, τα νωπά ροδάκινα (24,5 εκατ. ευρώ), νωπές φράουλες (23,5 εκατ. ευρώ), βερίκοκα-κεράσια κ.ά.(12,01 εκατ. ευρώ), νωπά προυνών και νεκταρίνια (10,03 εκατ. ευρώ), ελαιόλαδο και κλάσματά του (8,05 εκατ. ευρώ), πολτοί καρπών και φρούτων - μαρμελάδες (6,39 εκατ. ευρώ), ιχθυρά (5,26 εκατ. ευρώ), αγγούρια νωπά και διατηρημένα (5,03 εκατ. ευρώ) και ελιές (4,8 εκατ. ευρώ). Σύμφωνα με τη Eurostat, οι εξαγωγές ελληνικών νωπών οπωροκηπευτικών στη Ρωσία έφτασαν πέρυσι σε αξία τα 108 εκατ. ευρώ (12,8% των συνολικών ελληνικών εξαγωγών του κλάδου στον κόσμο) και σε όγκο τους 140.000 τόνους. Εξ αυτών, 122.000 τόνοι «έφυγαν» απευθείας από Ελλάδα, ενώ περίπου 20.000 τόνοι προήλθαν από προωθήσεις από τη Λιθουανία, τη Μολδαβία και άλλες χώρες. Επίσης, κατά το τελευταίο έτος, το 41% των συνολικών εξαγωγών νωπού ροδάκινου κατευθύνθηκε στην αγορά της Ρωσίας. Ήδη, «πάγωσαν» οι φορτώσεις νωπών φρούτων από την Ημαθία και την Πέλλα, με προορισμό τη Ρωσία, με αποτέλεσμα χιλιάδες τόνοι ροδάκινων να μένουν στα ψυγεία των συνεταιρισμών. Κανένας εισαγωγέας ή εξαγωγέας δεν φορτώνει, γιατί δεν γνωρίζουν ποια θα είναι η εξέλιξη. Οι τιμές πώλησης ακολουθούν πορεία ελεύθερης πτώσης. Εξαγωγείς και παραγωγοί βρίσκονται σε απόγνωση και οι εκπρόσωποι αναφέρουν ότι αν τελικά ισχύσει το εμπάργκο οι Βρυξέλλες θα πρέπει οπωσδήποτε να καταβάλλουν αποζημιώσεις στους πληγέντες. Μόνο στην Ημαθία, αυτή τη στιγμή υπάρχουν 8.000 - 9.000 τόνοι ροδάκινων στα ψυγεία των μεγάλων συνεταιριστικών ομάδων, μεγάλο μέρος των οποίων - πάνω από 50% - έχουν ως προορισμό τη Ρωσία. Ανάλογη είναι η κατάσταση και στην Πέλλα, όπου έχουν επίσης ακυρωθεί πολλές φορτώσεις για Ρωσία και οι τιμές έχουν «πέσει στα τάρταρα, με το νεκταρίνι να έχει υποχωρήσει στα 0,08 ευρώ/κιλό και τον χυμό στο 0,06, όταν το κόστος παραγωγής είναι 0,18 ευρώ(tvxs.gr/ellada/ti-tha-kostisei-stin-ellada-rosiko-emprargko)

Εξαγωγές της Ελλάδας στη Ρωσία το 2013 σε εκατ. ευρώ

Πίνακας 2

ΠΡΟΪΟΝΤΑ	ΕΥΡΩ (€)
Γουναρικά	87,45
Ακτινίδια	25,7
Ροδάκινα	24,5
Φράουλες	23,5
Ηλεκτρικοί Ανελκυστήρες	16,6
Χρώματα, Βερνίκια	12,01
Βερίκοκα, Κεράσια, κ.ο.κ	12,01
Νεκταρίνια	10,0
Ελαιόλαδο και Παράγωγα	8,05
Πολτοί Καρπών και Φρούτων, Μαρμελάδες	6,39
Λαβράκια κ.α.	5,26
Φύλλα και Λεπτές Ταινίες από άργιλο	5,04
Αγγούρια	5,04
Ελάσματα και Ταινίες	4,87
Ελιές	4,87

Πηγή: (agrinio-report.com/προβλήματα-στις-εξαγωγές/)

Όμως οι επιπτώσεις του ρωσικού εμπάργκο αρχίζουν σιγά-σιγά να φαίνονται και στις περιοχές της Ηπείρου καθώς ένα μεγάλο μέρος των προϊόντων τους διοχετευόταν στη ρωσική αγορά. Τώρα όμως δεν ξέρουν αν τελικά τα προϊόντα τους θα αγοραστούν. Τα ακτινίδια και τα εσπεριδοειδή από την Άρτα, αλλά και οι ιχθυοκαλλιέργειες της Θεσπρωτίας και του Αμβρακικού αναμένεται να πληγούν καθώς τα τελευταία χρόνια ήταν τα κύρια προϊόντα που διοχετευόταν στη Ρωσία. Σχεδόν το 60% της παραγωγής

απορροφιόταν από την αγορά της. Πλέον οι αγρότες της Ηπείρου δεν ξέρουν τι να κάνουν γιατί ξεκινά και η συγκομιδή των τοπικών προϊόντων όπως τα ακτινίδια.

5.7 Προτάσεις για την επίτευξη του στόχου για την συνεισφορά των εξαγωγών

- Δράσεις ενίσχυσης των ελληνικών εξαγωγών σε συγκεκριμένους κλάδους με δυναμική και υψηλή προστιθέμενη αξία
- Να δοθούν κίνητρα και να ενισχυθούν περαιτέρω, οι εξαγωγικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε αυτούς τους δυναμικούς κλάδους παραγωγής
- Επαναπροσδιορισμός των ελληνικών εξαγωγών αναφορικά με τις αγορές του παγκοσμίου εμπορικού χάρτη ,στοχεύοντας σε νέες μεγάλες αγορές με προοπτικές ανάπτυξης της εξαγωγικής δραστηριότητας.
- Υλοποίηση στοχευόμενων δράσεων για άνοιγμα αγορών και ενίσχυση της εξαγωγικής βάσης η οποία ήδη δραστηριοποιείται σε αγορές-στόχους.
- Σχεδιασμός και υλοποίηση ενός ειδικού σχεδίου rebranding και προβολής-προώθησης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων και της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων της ελληνικής περιφέρειας
- Υλοποίηση ολοκληρωμένου προγράμματος προώθησης προϊόντων μικρών επιχειρήσεων στο εξωτερικό
- Συστηματική εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού.
- Να υπάρχουν ελεγκτές στα σημεία εξόδου της χώρας ή σε κάποια σημεία των εθνικών οδών για τον ακριβή έλεγχο των προϊόντων.(eureka.lib.teithe.gr:8080/bitstream/handle/10184/4414/siskoglou.pdf?sequence=1)

5.8 Σύνοψη

Συμπερασματικά σύμφωνα με τα δημοσιεύματα από τον τοπικό τύπο η οικονομία του

νομού Άρτας αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα. Οι τιμές των προϊόντων είναι χαμηλές, οι παραγωγοί δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν γιατί το κόστος της παραγωγής ανεβαίνει και τα συνεταιριστικά συσκευαστήρια διαλύθηκαν εξαιτίας των πολιτικών που εφάρμοσαν οι κυβερνήσεις. Επίσης οι καιρικές συνθήκες δεν επιτρέπουν την συγκομιδή των προϊόντων και έτσι η σοδειά καταστράφηκε. Οι τοπικοί φορείς αλλά και η ΕΑΣΑΦ κάνουν ενέργειες με αποτέλεσμα οι αγρότες να αποζημιωθούν. Η προσφορά των συνεταιρισμών στους αγρότες και στην τοπική οικονομία είναι σημαντική, καθώς με τις διάφορες δραστηριότητές τους οι συνεταιρισμοί συμβάλλουν στην αύξηση της απασχόλησης των αγροτών. Όμως υπάρχουν πολλά προβλήματα στον αγροτικό χώρο της Άρτας που δεν μπορούν οι αγρότες να τα αντιμετωπίσουν. Οι αποζημιώσεις στο κτηνοτροφικό κεφάλαιο δεν δίνονται, οι αγρότες έχασαν το εισόδημά τους, καθώς ο διεθνής εμπορικός μηχανισμός έριξε τις τιμές των παραγωγών. Σύμφωνα με τα δημοσιεύματα από τις τοπικές εφημερίδες της περιοχής, οι τοπικοί φορείς κάνουν προσπάθειες για μια νέα πολιτική, που θα βασίζεται στη μείωση του κόστους καλλιέργειας στην ενίσχυση της γεωργικής έρευνας και στην αναδιάρθρωση των καλλιεργειών. Θα υπάρξουν προγράμματα εκπαίδευσης για τους νέους αγρότες, από καταρτισμένα στελέχη που θα έχουν γνώση και της τελευταίας λεπτομέρειας της παραγωγής. Επίσης, σύμφωνα με δημοσιεύματα των τοπικών εφημερίδων η Αγροτική Βιομηχανία Γάλακτος Ηπείρου Δωδώνη Α.Ε., αποτελεί το μοναδικό παράδειγμα του κρατικό- Συνεταιριστικού αγροτικού τομέα το οποίο όχι μόνο πέτυχε αλλά αποτελεί και λαμπρό παράδειγμα προς μίμηση. Μπορεί η ελληνική οικονομία να βρίσκεται σε ύφεση και τα τελευταία χρόνια οι δείκτες να σημειώνουν αρνητική πορεία, οι ελληνικές εξαγωγές όμως συνεχίζουν να είναι παράγοντας που φέρνει έσοδα στο κλάδο. Η Ελλάδα αποδεικνύεται βασικός προμηθευτής αγροτικών προϊόντων στις χώρες του ΟΟΣΑ και παγκόσμια δύναμη στην ιχθυοκαλλιέργεια, τα οπωροκηπευτικά, την ελιά και το ελαιόλαδο. Οι ελιές αποτελούν ένα από τα σημαντικά ελληνικά προϊόντα στις Η.Π.Α. Η Ελλάδα εξάγει σημαντικές ποσότητες νωπών φρούτων και λαχανικών στη Βουλγαρία. Ο βασικός αγροδιατροφικός "θησαυρός" της Ηπείρου είναι το ψάρι, το κρασί, το τσίπουρο, τα ζυμαρικά και τα παραδοσιακά γλυκά. Ο νομός των Ιωαννίνων, είναι ο πρώτος σε εξαγωγιμότητα αγροτικών προϊόντων, το κυριότερο εξαγωγικό προϊόν είναι τα γαλακτοκομικά, τα αλκοολούχα ποτά. Δεύτερος στην κατάταξη είναι ο νόμος της Άρτας,

που εξάγει γαλακτοκομικά και φρούτα. Επίσης, ο νομός Πρεβέζης εξάγει προϊόντα σπόρων και λοιπών καρπών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα προβλήματος των ελληνικών εξαγωγών είναι το εμπάργκο της Ρωσίας στις εισαγωγές αγροτικών προϊόντων από χώρες οι οποίες έχουν επιβάλει κυρώσεις για αυτό σταματούν τις εισαγωγές προϊόντων από την Ελλάδα και άλλες χώρες. Σύμφωνα με το πανελλήνιο Σύνδεσμο Εξαγωγέων τα κυριότερα προϊόντα του αγροτικού τομέα που κατευθύνονται στη ρωσική αγορά, είναι τα ακτινίδια, οι φράουλες, τα νεκταρίνια, το ελαιόλαδο, πολτοί φρούτων- μαρμελάδας κ.α. Όμως οι επιπτώσεις του ρωσικού εμπάργκο αρχίζουν να φαίνονται και στις περιοχές της Ηπείρου, καθώς ένα μεγάλο μέρος των προϊόντων τους όπως τα ακτινίδια και τα πορτοκάλια διοχετεύονταν στη ρωσική αγορά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ

6.1 Οι προοπτικές του αγροτικού τομέα

Οι προοπτικές του αγροτικού τομέα υπάρχουν ακόμη, αρκεί ο ελληνικός λαός και ιδιαίτερα οι αγρότες και οι οργανώσεις τους να πιστέψουν στις δικές τους δυνάμεις, να αγωνιστούν μαζί με προοδευτικές δυνάμεις ενάντια στις πολιτικές και τις πρακτικές του δικομματισμού που είναι αποκλειστικά υπεύθυνες για αυτή τη δυσμενή εξέλιξη των πραγμάτων στον αγροτικό χώρο. Για να μπορέσουμε να διατηρήσουμε τις ελπίδες και προοπτικές για την ανάπτυξη της υπαίθρου θα πρέπει να πάρουμε δραστικά μέτρα τόσο τακτικού όσο και στρατηγικού σχεδιασμού. (neagrokin.wordpress.com/2007/03/02/οαγροτικός-τομέας-στην-Ελλάδα-σημασί/)

- Κρίνεται απαραίτητο να υποστηριχθεί κατά προτεραιότητα, η απασχόληση και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στον πρωτογενή τομέα καθώς η γεωργία απορροφά το μεγαλύτερο ποσοστό του ανθρώπινου δυναμικού σε σύγκριση με άλλους τομείς. Όμως ο ηλικιακός παράγοντας παίζει σημαντικό ρόλο καθώς το ποσοστό ενασχόλησης στη γεωργία στις νεανικές ηλικίες είναι ιδιαίτερα χαμηλό. Πρέπει λοιπόν για να ενταχθούν οι νέοι στον αγροτικό χώρο να τους παραχωρείται γη και ταυτόχρονα να ενισχύονται οι προσπάθειες για εκπαίδευση και επιμόρφωση.
- Δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης και ενημέρωσης συμπεριλαμβανομένης της διάδοσης επιστημονικών γνώσεων και καινοτόμων πρακτικών για τα άτομα που απασχολούνται στους τομείς της γεωργίας.
- Απαιτείται η ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας με τη δημιουργία δικτύου δομών σε κάθε αγροτική περιφέρεια για την παροχή πληροφόρησης και

ενημέρωσης σε οριζόντια θέματα: μάρκετινγκ, πιστοποίηση. Η οικονομική κρίση έχει ως συνέπεια τη σταδιακή μείωση του εισοδήματος των Ελλήνων γεωργών και κτηνοτρόφων για αυτό με τη δημιουργία δικτύου δομών θα ενθαρρυνθεί η επιχειρηματικότητα. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αγροτικών προϊόντων μπορούν να ενισχυθούν μέσα από προγράμματα ανάπτυξης. Έτσι πρέπει να αξιοποιηθούν οι τοπικοί πόροι με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Με τον τομέα της επιχειρηματικότητας έχει ασχοληθεί και το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης, θεσπίζοντας ως πυλώνα την εξυγίανση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας των αγροτών. Σημαντική λοιπόν είναι και η συνεχής κατάρτιση των αγροτών, προκειμένου να γνωρίσουν τις βασικές αρχές της επιχειρηματικότητας καθώς και να αναπτύξουν τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες μέσω της παρακολούθησης προγραμμάτων μάρκετινγκ.

- Πρέπει να γίνεται έλεγχος των αγορών τόσο στο εξωτερικό εμπόριο προϊόντων όσο και στις συναλλαγές με το εξωτερικό έτσι ώστε να γίνει μείωση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου αγροτικών προϊόντων, αύξηση των τιμών του παραγωγού και έλεγχο των τιμών του καταναλωτή, εξασφάλιση της μέγιστης δυνατής αυτοδυναμίας της χώρας σε βασικά τρόφιμα εκμεταλλευόμενοι το συγκριτικό πλεονέκτημα της ποιότητας της ελληνικής διατροφής που αναγνωρίζουν οι ξένοι καταναλωτές.»(www.agrotikianaptix.gr/uploads/files/rdp10_modif_29032012.pdf)([www.paseges.gr/resource-api/paseges/contentObject/ge176fe3-6159-43bd-af24-110954205b5a/attachedfiles\[ab5abf88-a638-43d3-96b8-498b23af9b22\]](http://www.paseges.gr/resource-api/paseges/contentObject/ge176fe3-6159-43bd-af24-110954205b5a/attachedfiles[ab5abf88-a638-43d3-96b8-498b23af9b22]))

6.2 Η συμβολή των συνεταιρισμών στην αύξηση του εισοδήματος των

αγροτών

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί βοηθούν την παρουσία στην αγορά των μικρών οικονομικών μονάδων που θα είχαν αδρανοποιηθεί από την ανταγωνιστική δύναμη των μεγάλων επιχειρήσεων κεφαλαίου αξιοποιώντας την διαπραγματευτική δύναμη και τις οικονομίες κλίμακας. Πιο συγκεκριμένα ένας αγροτικός συνεταιρισμός αποτελεί μια οικονομική «συμμαχία» αγροτών με στόχο να βελτιώσουν τη θέση τους στην αγορά βελτιώνοντας τη διαπραγματευτική τους δύναμη , όπως και να μοιραστούν κόστη προβολής, διάθεσης, τυποποίησης κ.α. Συνήθως οι αγρότες που συμμετέχουν σε συνεταιρισμούς έχουν μικρό κλήρο, άρα το κοινωνικό όφελος που υπάρχει είναι η αποφυγή του κινδύνου της φτώχειας για τους αγρότες και τις οικογένειές τους, με όλες τις ευεργετικές κοινωνικές συνέπειες που συνεπάγεται αυτό. Οι μικροί γεωργοί μέσω των αγροτικών συνεταιρισμών εξασφαλίζουν ωφέλειες, όπως το ικανοποιητικό εισόδημα και η βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου που χωρίς την οργάνωση τους σε συνεταιρισμούς δεν θα μπορούσαν να απολαμβάνουν.»(www.ekdd.gr/ekdda/files/ergasies_esdd/21/3/1612pdf).

«Οι συνεταιρισμοί συντελούν ουσιαστικά στην αγροτική και οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας ,γιατί συμβάλλουν στην αύξηση ή τη βελτίωση όλων των συστατικών στοιχείων της.

- 1. Δημιουργούν προστιθέμενη αξία στα αγροτικά προϊόντα**
- 2. Αυξάνουν την ποσότητα πώλησης των αγροτικών προϊόντων**
- 3. Αυξάνουν την τιμή πώλησης των αγροτικών προϊόντων**
- 4. Μειώνουν το κόστος παραγωγής των αγροτικών προϊόντων**

Πιο συγκεκριμένα:

1. Οι συνεταιρισμοί με τις γεωργικές βιομηχανίες που διαθέτουν για την επεξεργασία και μεταποίηση πολλών αγροτικών προϊόντων, κατορθώνουν να

δημιουργήσουν σημαντικού ύψους προστιθέμενη αξία στα πρωτογενή αγροτικά προϊόντα που έχουν παράγει οι αγρότες. Έτσι, και καλή διέξοδο βρίσκουν για την διάθεση των προϊόντων τους αλλά και τα εισοδήματά τους βελτιώνονται. Για να κατανοηθεί καλύτερα η συμβολή της συνεταιριστικής μεταποίησης των αγροτικών προϊόντων στην αγροτική και οικονομική ανάπτυξη ενδεικτικά αναφέρεται η αξία πώλησης σε δισεκατομμύρια δραχμές πέντε βασικών προϊόντων που έχουν παραχθεί και πουληθεί το 1987 από εργοστάσια αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων(ΑΣΟ) κάθε βαθμού και από εταιρίες κάθε μορφής στις οποίες συμμετέχουν οι ΑΣΟ.

2. Οι συνεταιρισμοί συμβάλλουν σημαντικά στην αύξηση της ποσότητας πώλησης των αγροτικών προϊόντων. μέσω μιας αποδοτικής συνεταιριστικής εμπορίας και ιδιαίτερα χάρη στα ανόθευτα και εξαιρετικής ποιότητας προϊόντα που παράγουν και διακινούν τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό. Η δράση τους αυτή παραμερίζει τις μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις και τα αγροτοβιομηχανικά συγκροτήματα και αναδεικνύει τους συνεταιρισμούς σε βασικό μοχλό τοπικής ανάπτυξης.
3. Η συνεταιριστική εμπορία επιτυχαίνει αύξηση της τιμής πώλησης των αγροτικών προϊόντων για τους εξής κυρίως λόγους :

Αυξάνεται η διαπραγματευτική τους δύναμη, λόγω της μεγάλης ποσότητας του προϊόντος που διακινούν.
Δημιουργούνται οικονομίες μεγέθους κατά την πραγματοποίηση λειτουργιών εμπορίας που επιτρέπουν την επίτευξη υψηλότερων γεωργικών τιμών.
Οι συνεταιρισμοί λειτουργούν στο κόστος, με βάση τους διεθνείς συνεταιριστικούς κανόνες και έτσι αφήνουν περιθώρια για αύξηση των γεωργικών τιμών των προϊόντων.

4. Το κόστος παραγωγής των αγροτικών προϊόντων μειώνεται σημαντικά με τη συνεταιριστική παραγωγή και διακίνηση των γεωργικών εφοδίων γιατί έτσι οι γεωργοί τα προμηθεύονται σε χαμηλότερες τιμές, λόγω μεγαλύτερης διαπραγματευτικής τους δύναμης και διότι πραγματοποιείται σχεδόν στο κόστος.

Η από κοινού χρήση των ακριβών γεωργικών μηχανημάτων συμβάλλει επίσης στη μείωση του κόστους παραγωγής γιατί αυξάνεται η παραγωγικότητα του εδάφους και της εργασίας και βελτιώνεται η ποιότητα των παραγομένων αγροτικών προϊόντων.

Οι συνεταιρισμοί συμβάλλουν στην αύξηση του ονομαστικού και του πραγματικού εισοδήματος των αγροτών αλλά και συντελούν στη δικαιότερη κατανομή του, κυρίως διότι τα προϊόντα των αγροτών αμείβονται με βάση την ποιότητά τους.» (Καμενίδης Θ.Χρήστος 2001 σελ.202-205)

«Ακόμη ένα ευρύτατο πλαίσιο δέσμης δράσεων ανέλαβε να συντονίσει η ΠΑΣΕΓΕΣ μετά από πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με σκοπό την ενημέρωση των γεωργών και των οργανώσεών τους ως προς τους στόχους της μεταρρύθμισης της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής μετά το 2014. Πρόκειται για την υλοποίηση δράσεων με συντονιστή την ΠΑΣΕΓΕΣ που αποτελεί τον κορυφαίο ιδεολογικό και συντονιστικό φορέα των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων της χώρας, εκπροσωπώντας περισσότερο από το 80% των αγροτών, έχει πολύχρονη εμπειρία στο συντονισμό και διαχείριση εθνικών και Ευρωπαϊκών έργων, διαδραματίζοντας κύριο ρόλο στην υποστήριξη της ανάπτυξης των δραστηριοτήτων στον εγχώριο, ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο. Με εταίρους τη "Γεωργική Ανάπτυξη ΑΕ" που δραστηριοποιείται στο χώρο της παροχής σύγχρονων ολοκληρωμένων υπηρεσιών στον αγρότη και έχει σημαντική εμπειρία στην επικοινωνία και τη συμβουλευτική για την ανάπτυξη αγροτικών επιχειρηματικών δράσεων και τη διαφημιστική εταιρεία "Ανανάς ΑΕ", με τίτλο: "Promoting Agricultural Society Objectives with CAP-PASO CAP" (ΚΑΠ 2014-2020 με πολύχρονη εμπειρία σε υπηρεσίες που καλύπτουν το φάσμα της επικοινωνίας, έχει αναπτύξει πλήθος προϊόντων που αφορούν σε διάφορους κλάδους όπως τεχνολογίας, τροφίμων και ποτών, πολιτική κ.ά.

Κύριος στόχος του έργου είναι ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου επικοινωνίας για την ευρύτερη δυνατή πληροφόρηση των ενδιαφερομένων σχετικά με τη μεταρρύθμιση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και την εφαρμογή των

πολιτικών αυτών στη χώρα μας, έμφαση στις παρακάτω προτεραιότητες:

- διασφάλιση της αποτελεσματικότερης κατανόησης για τη συμβολή της ΚΑΠ από το κοινό, ιδίως στο πλαίσιο των προτάσεων για μεταρρύθμιση και ειδικότερα, στην εξασφάλιση υγιούς και ποιοτικής παραγωγής τροφίμων, στη διατήρηση του περιβάλλοντος και στην παροχή βοήθειας για την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών
- ανάδειξη του ρόλου της ΚΑΠ στην προώθηση της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης, όπως ορίζεται στη στρατηγική «Ευρώπη 2020»
- τόνωση του ενδιαφέροντος του κοινού για τον ρόλο των γεωργών, της γεωργίας και της αγροτικής ανάπτυξης στην κοινωνία μας με προώθηση των πολλαπλών ρόλων της γεωργίας και η ανάδειξη των πολιτικών της ΚΑΠ με τη στήριξη των γεωργών, της γεωργίας και της αγροτικής ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση.»(www.pasocap.gr)

6.3 Η Συμβολή των συνεταιρισμών και η ανύψωση του κοινωνικού και πολιτιστικού επιπέδου των αγροτών

Η προσφορά των αγροτικών συνεταιρισμών στην τοπική κοινωνία είναι πολύ σημαντική γιατί ο κάθε συνεταιρισμός αλληλεπιδρά με την κοινωνία στην οποία ανήκει. Οι συνεταιρισμοί αλληλεπιδρούν με τις κοινωνίες στις οποίες εντάσσονται και αυτό αποδεικνύεται από το γεγονός ότι διάφοροι παραγωγοί, καταναλωτές, ιδιοκτήτες, υπάλληλοι συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και αυτό είναι ένα πάρα πολύ μεγάλο πλεονέκτημα των συνεταιρισμών από τους άλλους τύπους επιχειρήσεων. Το κάθε

μέλος του συνεταιρισμού εκφράζει τις απόψεις του και έτσι πολλές φορές δημιουργούνται καινοτόμες προτάσεις. Τα μέλη του συνεταιρισμού είναι και χρήστες του και έτσι ο συνεταιρισμός ξέρει τι ακριβώς επιθυμεί το αγοραστικό κοινό ή τι προβλήματα υπάρχουν. Οι εργαζόμενοι του συνεταιρισμού είναι και ιδιοκτήτες και έτσι τα κίνητρά τους, για να προσφέρουν ότι καλύτερο μπορούν είναι πολύ μεγάλα. Οι αποφάσεις λαμβάνονται με δημοκρατικές διαδικασίες και έτσι αντιπροσωπεύουν τις απόψεις όλων των μελών. Επίσης πολύ σημαντικό είναι να επισημάνουμε ότι στην περίπτωση των συνεταιρισμών δεν μιλάμε για κέρδη, αλλά για "πλεόνασμα" πράγμα το οποίο αποδεικνύει τη φύση του συνεταιρισμού. Δηλαδή έχει ως στόχο να βελτιώσει τη ζωή των μελών του και όχι απλώς να αυξήσει τα κέρδη του. Ακόμη ο συνεταιρισμός βοηθά εκείνους τους αγρότες που συμμετέχουν και κατέχουν μικρό κλήρο και αποφεύγουν τον κίνδυνο της φτώχειας αφού εξασφαλίζουν ένα ικανοποιητικό εισόδημα εξαιτίας των προσφορών του συνεταιρισμού. Συνεπώς οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις με την οικονομική δραστηριότητα που αναπτύσσουν συμβάλλουν στην αύξηση του εθνικού προϊόντος ωφελώντας την τοπική οικονομία. Επίσης, ο πλούτος της τοπικής οικονομίας αναπτύσσεται και από τα πλεονάσματα του συνεταιρισμού που επιστρέφονται στα μέλη είτε με τη μορφή χρημάτων είτε άλλων ωφελημάτων ανάλογα με τη συνεργασία που αναπτύσσει ο καθένας. Οι συνεταιρισμοί επιλέγουν να ιδρυθούν τοπικά για την καλύτερη εξυπηρέτηση των μελών και των οικονομικών συμφερόντων αυτών. Για το λόγο αυτό άλλωστε, επενδύουν μόνο στην περιοχή αυτή και όχι σε ολόκληρη τη χώρα ή το εξωτερικό.

Επιπλέον οι αγροτικοί συνεταιρισμοί σήμερα εκτελούν και έργο κοινωνικής συνοχής, διότι προστατεύουν το περιβάλλον, διοργανώνουν πολιτιστικές δραστηριότητες στηρίζουν τον αθλητισμό, καλλιεργούν ηθικές αξίες στη νέα γενιά, φροντίζουν τους ηλικιωμένους και ενισχύουν οικονομικά και ηθικά αναξιοπαθούντα άτομα. Επίσης, τα μέλη αυτών, με το πέρασμα του χρόνου, αρχίζουν να χρησιμοποιούν λιπάσματα και φυτοφάρμακα φιλικά προς το περιβάλλον και ανακυκλώσιμες-επαναχρησιμοποιούμενες συσκευασίες. Έτσι οι συνεταιρισμοί διαφέρουν από κάθε άλλη επιχείρηση, αφού προβάλλουν τις αξίες της αλληλεγγύης και της συνεργατικότητας, ενδυναμώνοντας την κοινωνική συνοχή, αποτελούν κοινωνικούς και οικονομικούς πνεύμονες της υπαίθρου, εξασφαλίζουν νέες θέσεις απασχόλησης και μειώνουν τις κοινωνικές ανισότητες των

ορεινών ή μειονεκτικών περιοχών. Έτσι η προσφορά τους είναι ανυπολόγιστη. **(pdf Γυμνάσιο Σταυροδρομίου - Συνεταιρισμοί1.pdf)**

6.4 Σύνοψη

Συνοπτικά οι προοπτικές του αγροτικού τομέα είναι ακόμα ζωντανές, αρκεί οι αγρότες, ο ελληνικός λαός και οι οργανώσεις τους να πιστέψουν στις δικές του δυνάμεις. Για να διατηρήσουμε τις ελπίδες και τις προοπτικές για την ανάπτυξη της υπαίθρου, θα πρέπει να πάρουμε κάποια μέτρα. Πρέπει να γίνεται έλεγχος των αγορών τόσο στο εξωτερικό εμπόριο προϊόντων όσο και στις συναλλαγές με το εξωτερικό, έτσι ώστε να γίνει αύξηση των τιμών του παραγωγού και έλεγχος των τιμών του καταναλωτή. Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί έχουν στόχο να βελτιώσουν τη θέση τους στην αγορά, βελτιώνοντας τη διαπραγματευτική τους δύναμη. Οι συνεταιρισμοί συντελούν ουσιαστικά στην αγροτική και οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας, γιατί συμβάλλουν στην ανάπτυξη ή τη βελτίωση όλων των συστατικών στοιχείων. Η προσφορά των αγροτικών συνεταιρισμών στην τοπική είναι πολύ μεγάλη γιατί ο κάθε συνεταιρισμός αλληλεπιδρά με την κοινωνία στην οποία ανήκει. Τέλος, βοηθούν στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας, καθώς εξυπηρετούν τα μέλη και αυξάνουν το εθνικό προϊόν ωφελώντας την τοπική οικονομία.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η αγροτική οικονομία ως αντίδοτο της κρίσης

Η αγροτική δυσπραγία και η έλλειψη εργασίας έχει ωθήσει χιλιάδες κατοίκους των πόλεων να επιστρέψουν στο χωριό τους και την αγροτική παραγωγή, με αποτέλεσμα τη σταθερή αύξηση των αγροτών το τελευταίο διάστημα. Η οικονομική κρίση στρέφει όλο και περισσότερο κόσμο πίσω στην αγροτική οικονομία. Παρ' ότι το αγροτικό εισόδημα είναι μικρό, φαίνεται πως πολλοί νέοι επιλέγουν να γυρίσουν στην καλλιέργεια της γης.

Η στροφή αυτή φαίνεται πως έχει λειτουργήσει την αύξηση της ζήτησης για προϊόντα βιολογικής καλλιέργειας αλλά και οι προσδοκίες που καλλιεργήθηκαν με τα προγράμματα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και βιοκαυσίμων. Τα ελληνικά αγροτικά προϊόντα προωθούνται πλέον από τους ίδιους τους παραγωγούς κυρίως με τη χρήση του διαδικτύου σε μακρινές και υπερπόντιες αγορές. Όμως νέες δυναμικές καλλιέργειες μπορούν να βοηθήσουν σε αυτή την κατάσταση. Η εκτροφή σαλιγκαριών είναι η πρώτη καλλιέργεια που ξεκίνησε από τη Βόρεια Ελλάδα. Στη συνέχεια άρχισαν να "ξεφυτρώνουν" σαν τα μανιτάρια οι καλλιεργητές μαύρης τρούφας, ενός περιζήτητου και σπάνιου είδους μανιταριού. Η καλλιέργεια γίνεται σποραδικά σε διάφορα μέρη της Μακεδονίας, ενώ έχει βρεθεί και αυτοφυής τρούφα. Μεγάλη ανάπτυξη έχει γνωρίσει και η καλλιέργεια της ροδιάς που περίπου το 80% της παραγωγής κατευθύνεται σε Ολλανδία και Γερμανία. Εναλλακτική λύση για τους αγρότες αποτελεί και το ευεργετικό φυτό υπόφαιες, το οποίο σύμφωνα με επιστήμονες τοποθετείται στην πρώτη δεκάδα των πιο ισχυρών θεραπευτικών φυτών στον κόσμο. Τέλος, μεγάλες προοπτικές ανάπτυξης προσφέρει το μύρτιλλο (blueberry) καθώς μόλις δύο οικογένειες έχουν αυτή τη στιγμή την τεχνογνωσία για την καλλιέργειά του στη χώρα μας. Η καλλιέργειά του δεν είναι απαιτητική και μπορεί να είναι αποδοτική σε όλα τα μέρη της Ελλάδας, εφόσον επιλεγούν οι κατάλληλες συνθήκες. Βέβαια το κόστος εγκατάστασης είναι ιδιαίτερα υψηλό σίγουρα όμως η απόδοσή τους ανταμείβει τον παραγωγό. Όπως και να έχει όλοι όσοι βρέθηκαν να είναι κληρονόμοι ενός αγροκτήματος το οποίο άφηναν για χρόνια ακαλλιεργητο και ανεκμετάλλευτο τώρα βλέπουν το χωράφι με άλλα μάτια καθώς είναι πλέον σημαντικό κομμάτι της ζωής τους για την επιβίωση. (trelogiannis.blogspot.gr/2014/05/blog-post_2526.html).

Συμπερασματικά λοιπόν οι συνεταιρισμοί είναι σημαντικοί για την ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας αλλά και ολόκληρης της χώρας καθώς βοηθούν και διαμορφώνουν το κόστος ζωής όπου μένουν οι αγρότες. Με τον όρο αγροτικοί συνεταιρισμοί εννοούμε μια αυτόνομη ένωση προσώπων που συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών, οικονομικών και πολιτιστικών αναγκών. Δεν είναι όμως μόνο ελληνικό φαινόμενο καθώς υπάρχουν σε πολλές χώρες της Ευρώπης Γαλλία, Ολλανδία κ.α. Στην Ελλάδα υπάρχουν πολλοί αγροτικοί συνεταιρισμοί που ακολουθούν το πρότυπο ραφάιζεν μερικά παραδείγματα είναι η ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου, ο Αγροτικός

Συνεταιρισμός Ζαγοράς Πηλίου και άλλοι. Όμως η ύπαρξη των συνεταιρισμών άρχισε να αναπτύσσεται μετά την ψήφιση του νόμου 602 όπου αυξήθηκαν με πολύ γρήγορους ρυθμούς. Στην Ελλάδα ο πρώτος συνεταιρισμός που ιδρύθηκε ήταν " η Κοινή Συντροφιά των Αμπελακίων". Έτσι άρχισαν να ιδρύονται διάφορες συνεταιριστικές οργανώσεις όπως η ΚΥΔΕΠ. Οι συνεταιρισμοί βοήθησαν πολύ στην αποκατάσταση των αγροτών μετά τη μικρασιατική καταστροφή και πρόσφεραν τη βοήθειά τους στα μέλη δημιουργώντας διάφορα σουπερ- μαρκετ και προμήθευαν τα μέλη τους. Συγκεκριμένα όμως, στην τοπική κοινωνία της Άρτας η Συνεταιριστική ιδέα είχε ξεκινήσει πριν από την εισαγωγή του νόμου "Περί Αναγκαστικών Συνεταιρισμών". Έτσι ιδρύθηκε η Ένωση Συνεταιρισμών Άρτας- Φιλιπιάδας το 1923 όπου βοήθησε στην ανάπτυξη της περιοχής. Η Άρτα κατεξοχήν είναι μια αγροτική περιοχή που εξαρτάται κυρίως από τον πρωτογενή τομέα καθώς κύριο παραγωγικό προϊόν είναι τα εσπεριδοειδή. Υπάρχουν βέβαια και άλλοι συνεταιρισμοί όπως ο Πτηνοτροφικός , ο Αγροτικός Συνεταιρισμός ακτινιδιοπαραγωγών και άλλοι. Κύριο όμως πρόβλημα που αντιμετώπιζαν οι αγρότες της περιοχής ήταν με τη συνεργασία της με τη γαλακτοβιομηχανία Δωδώνη καθώς "άλλαξε χέρια" και καθυστερούσε να τους εξοφλήσει και δε υπήρχε ρευστότητα στην αγορά. Οι συνεταιρισμοί όμως βοήθησαν την οικονομία της περιοχής καθώς ήταν και είναι δίπλα στους αγρότες βρίσκοντά τους ακόμη και δουλειά. Όμως για την οικονομία της περιοχής αλλά και όλης της χώρας βοήθησε και η εξαγωγή προϊόντων που αύξησε τη φήμη της χώρας και της Ηπείρου ειδικότερα. Παρόλα αυτά υπάρχουν και προβλήματα σημαντικά που εμποδίζουν τις ελληνικές εξαγωγές . Η γραφειοκρατία και η αδυναμία των ελληνικών επιχειρήσεων εμποδίζουν την ανάπτυξή τους. Τέλος ο αγροτικός τομέας πρέπει να στηριχθεί για να μπορέσουν οι αγρότες να αυξήσουν το εισόδημά τους και να αναπτυχθεί ο τόπος.Θα πρέπει λοιπόν να δοθεί μια λύση για να δομηθούν σωστά και να στηριχθούν οι συνεταιρισμοί.Να αναζητήσουν νέες εθνικές και διεθνείς αγορές ,να διοργανωθούν ημερίδες με σκοπό την ανταλλαγή απόψεων και πληροφοριών, την επαφή με ομοειδής συνεταιρισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών. Καθώς επίσης θα πρέπει να υπάρχει συνεργασία με άλλους συνεταιρισμούς και την τοπική αυτοδιοίκηση για την καλύτερη λειτουργία τους και θα πετύχει έτσι μια σωστή θέση στην τοπική κοινωνία.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Copyright © Τ.Ε.Ι Δυτικής Ελλάδας. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1988 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.

Μητσαρά Παρασκευή-Μακρή Ελπίδα, 2014

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αβδελίδης Π. (1984) Το συνεταιριστικό κίνημα στην Ελλάδα Αθήνα Παπαζήση
2. Καμενίδης Χρήστος Θ. (2001) Συνεταιρισμοί Θεσσαλονίκη Αδερφών Κυριακίδη Α.Ε
3. Παπαγεωργίου Κ. , (2007), Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία Αθήνα Σταμούλης

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Ενυπόγραφα άρθρα

1. Τσαντικός Γιώργος "Σε στρατόπεδα για τη Δωδώνη", Ηπειρωτικός Αγών, 28/8/2012
2. Τσαντικός Γιώργος "Ποιος θα πάρει τη Δωδώνη?", Ηπειρωτικός Αγών, 9/9/2012
3. Θέμελης Αλέξανδρος "Τελεσίγραφο προς Δωδώνη για τις οφειλές", Νέοι Αγώνες, 17/7/2013
4. Καζάκος Χρήστος "Στα άκρα διοίκηση Δωδώνης και κτηνοτρόφοι ", Νέοι Αγώνες, 18/7/2013
5. Θέμελης Αλέξανδρος " Και με τους παραγωγούς και με τη Δωδώνη ", Νέοι Αγώνες, 25/7/2013
6. Τσαντικός Γιώργος " Πιέσεις για εξόφληση στη Δωδώνη " Ηπειρωτικός Αγών, 25/7/2013
7. Τσαντικός Γιώργος " Αλλάζει και πάλι η Δωδώνη " Ηπειρωτικός Αγών, 6/9/2013

Ανυπόγραφα άρθρα

1. Ανώνυμο "Ένταση στη γαλακτοβιομηχανία Δωδώνη ", Η Καθημερινή, 2/11/2012
2. Ανώνυμο " Πρόεδρος της Δωδώνης ο Μαικλ ο Νειλ ", Ηχώ της Άρτας, 8/11/2012
3. Ανώνυμο "Πληρώστε άμεσα τους κτηνοτρόφους ", Νέοι Αγώνες, 27/6/2013
4. Ανώνυμο <<Ιστορική απόφαση της ΕΑΣ για τις μετοχές της Δωδώνη >> Ηχώ της Άρτας 30/6/2014
5. Ανώνυμο <<Ανοίγει βηματισμό η Δωδώνη >> Ηχώ της Άρτας 12/8/2014
6. Ανώνυμο << Με θετικά αποτελέσματα η Δωδώνη για το 2013 >> Ταχυδρόμος

της Άρτας 24/6/2014

7. Ανώνυμο << Παρέμβαση της ΠΑΣΕΓΕΣ για τα κόκκινα δάνεια στην πρόην ΑΤΕ >> Ηχώ της Άρτας 11/6/2014

ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ.

1. www.wikipedia.gr
2. estia.hua.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/301/1/ptychiaki64.pdf
3. ardavegetables.blogspot.gr/2010/10/blog-post_11.html
4. Poseidon.library.tuc.gr/artemis/MT2000-0030/MT2000-0030.pdf
5. www.ccb.coop.com.cy/content/pressoffice/Publications/Books/Sinergatismos/istoriaPaideiaKoinwnia.pdf
6. dos.gr/keimens/OHEgr.pdf
7. www.thessalikigi.gr/enot-news/2353
8. www.keine-diad.academyofathens.gr:8080/keine/images/stories/pdfs/patronis.pdf
9. estia.hua.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/251/1/ptyxiaki
10. keine-diad.academiofathens.gr:8080/keine/images/stories/pdfs/papag21.pdf
11. estia.hua.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/252/1/ptyxiaki32.pdf
12. www.easaf.gr/index.php?ID=91TXVSZIX GrdeR7E
13. www.agronews.gr/arthrografia/arthro/102149/to-osde-einai-ergaleio/
14. www.innova_net.eu/files/Λιόπα-Τσακαλίδη.pdf
15. www.ekdd.gr/ekda/files/ergasies_esdd/21/3/1612.pdf
16. www.kotopoulaartas.gr
17. <http://www.4ty.gr/merchant/28909/el/>
18. www.estia.hua.gr
19. <https://sites.google.com/site/aktinid/>
20. <http://www.dodoni.eu/page/genika>
21. [http.agrotypos.gr](http://agrotypos.gr)
22. socialactivism.gr/index.php/koinoniki-oikonomia/135-κοινωνικοι-συνεταιρισμοι

μοί-απέναντι-στον-οικονομικό-κοινωνικό-αποκλεισμό

23. www.helasforce.com/blog/i-monadikotita-ton-ellinikon-agrotikon-proionton-stis-xenes-agores
24. trelogiannis.blogspot.gr/2014/05/blog-post_2526.html
25. [**pdf Γυμνάσιο Σταυροδρομίου - Συνεταιρισμοί1.pdf**](#)
26. www.pasocap.gr
27. [www.paseges.gr/resource-api/paseges/contentObject/ge176fe3-6159-43bd-af24-110954205b5a/attachedfiles\[ab5abf88-a638-43d3-96b8-498b23af9b22](http://www.paseges.gr/resource-api/paseges/contentObject/ge176fe3-6159-43bd-af24-110954205b5a/attachedfiles[ab5abf88-a638-43d3-96b8-498b23af9b22)
28. [**neagrokin.wordpress.com/2007/03/02/οαγροτικός-τομέας-στην-Ελλάδα-σημασί**](http://neagrokin.wordpress.com/2007/03/02/οαγροτικός-τομέας-στην-Ελλάδα-σημασί)
29. www.ekdd.gr/ekdda/files/ergasies_esdd/21/3/1612pdf
30. [**eureka.lib.teithe.gr:8080/bitstream/handle/10184/4414/siskoglou.pdf?sequence=1**](http://eureka.lib.teithe.gr:8080/bitstream/handle/10184/4414/siskoglou.pdf?sequence=1)
31. www.helasforce.com/blog/i-monadikotita-ton-ellinikon-agrotikon-proionton-stis-xenes-agores
32. [**agrinioreport.com/προβλήματα-στις-εξαγωγές**](http://agrinioreport.com/προβλήματα-στις-εξαγωγές)
33. larissanet.gr/2014/07/24/xethoriase-kai-to-sucsess-story-ton-exagagon/
34. [**www.grevena.gov.gr/index.php/enimerosi/agrotika-new/1022-thetikes-oi-pro-optikes-exagwgis.ht**](http://www.grevena.gov.gr/index.php/enimerosi/agrotika-new/1022-thetikes-oi-pro-optikes-exagwgis.ht)
35. <www.skai.gr/news/finance/article/239965/elies-lavrakia-agogoi>> _____ kai xyrafakia-kerdizoun-tis-agores-ton-ipa